

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΘΕΜΑ: Ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι αντιλαμβάνονται το μέλλον τους

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΗΣ

ΚΑΔΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 2533

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΤΡΙΛΙΒΑ ΣΟΦΙΑ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΡΕΘΥΜΝΟ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4-9
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	10-13
Συμμετέχοντες.....	10-13
Διαδικασία	11-13
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	11-13
Όνειρα και Φόβοι.....	14-20
Σημαντικοί Άλλοι	20-26
Προσωπικοί Στόχοι.....	26-29
Αξίες και Μέλλον	30-33
ΣΥΖΗΤΗΣΗ	34-37
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	38-39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	40-44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.....	45
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.....	46-74

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι αντιλαμβάνονται το μέλλον τους, δηλαδή πως μιλούν για τα όνειρα και τους στόχους τους αλλά και για τους φόβους και τις αξίες τους εν μέσω της δύσκολης οικονομικής κατάστασης αλλά και της κρίσης αξιών που επικρατεί αυτή την τελευταία περίοδο στη χώρα.

Στην έρευνα συμμετείχαν εννέα έφηβοι εκ των οποίων οι τρεις ήταν αγόρια και οι έξι κορίτσια. Οι ηλικίες τους ήταν κυμαίνονταν από 14 -18 ετών. Οι έφηβοι ήταν μαθητές Γυμνασίων και Λυκείων. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε ήταν η τεχνική της συνέντευξης και συγκεκριμένα της ημιδομημένης συνέντευξης και η ανάλυση που χρησιμοποιήθηκε ήταν η περιγραφική ανάλυση. Οι συνεντεύξεις αναλύθηκαν και προέκυψαν τέσσερις θεματικές ενότητες: *Όνειρα και φόβοι για το μέλλον, Σημαντικοί άλλοι και διαμόρφωση στόχων, Προσωπικοί στόχοι, Αξίες και μέλλον.*

Από την ανάλυση των παραπάνω θεματικών ενοτήτων προέκυψε ότι οι έφηβοι εκφράζουν μια δυσκολία να ονειρευτούν και τα όνειρα τους είναι κάπως πενιχρά. Επίσης, σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση των στόχων τους διαδραματίζει η οικογένεια τους και ύστερα οι φίλοι τους. Ακόμη, παρατηρήθηκε ότι η οικογένεια τους είναι το παν σαν αξία και κατέχει σημαντική θέση όχι μόνο στην τωρινή περίοδο της ζωής αλλά και στη μετέπειτα περίοδο. Από τις αναλύσεις φάνηκε πως ο μεγαλύτερος φόβος τους είναι η δύσκολη οικονομική κατάσταση που επικρατεί και που θα τους εμποδίσει να πραγματοποιήσουν τα όνειρα τους. Τέλος, όλοι οι συμμετέχοντες εξέφρασαν την δυσαρέσκεια τους για τις συνθήκες που επικρατούν στη σημερινή κοινωνία αλλά και την επιθυμία τους για αλλαγή αυτής της κατάστασης χωρίς όμως να προτείνουν κάποιο σχέδιο δράσης.

Λέξεις κλειδιά: Έφηβοι, Όνειρα, Σημαντικοί Άλλοι, Προσωπικοί στόχοι, Αξίες, Μέλλον.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κόσμος στον οποίο μεγαλώνουν οι έφηβοι έχει υποστεί ραγδαίες αλλαγές τα τελευταία χρόνια σε κοινωνικό αλλά και σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Η αύξηση της ανεργίας και της βίας, οι διάφορες κοινωνικές και πολιτικές εντάσεις αλλά και ο επαναπροσδιορισμός των σχέσεων μεταβάλλουν καθημερινά το περιβάλλον στο οποίο ζουν και μεγαλώνουν οι νέοι και με το οποίο καλούνται να έρθουν καθημερινά αντιμέτωποι αναθεωρώντας τα πιστεύω τους και αναδιαμορφώνοντας τα σχέδια τους για το μέλλον.

Αρκετές μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί για τους προσωπικούς στόχους, τις φιλοδοξίες αλλά και τους φόβους των εφήβων. Παρά το επιβαρυσμένο περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει η πλειοψηφία των εφήβων αντιμετωπίζει το μέλλον της με αισιοδοξία. Μερικά από τα όνειρα και γενικότερα από τις φιλοδοξίες των εφήβων είναι η αποφοίτηση τους από το σχολείο, η εύρεση εργασίας, η δημιουργία οικογένειας, η οικονομική τους ευημερία, οι σχέσεις με το αντίθετο φύλο αλλά και θέματα που έχουν σχέση με τους ίδιους όπως η ανάπτυξη του εαυτού, η σωματική υγεία και η εμφάνιση (Briones, Tabernero, & Arenas, 2011. Gallagher, Millar, Hargie, & Ellis, 1992. Holden, 2006. Poole & Cooney, 1987. Trommsdorff, Lamm, & Schmidt, 1979). Ωστόσο, οι έφηβοι έχουν ανησυχίες και στόχους για το μέλλον τους τις οποίες μπορούμε να τις κατηγοριοποιήσουμε σύμφωνα με τη βιβλιογραφία σε προσωπικές ανησυχίες στις οποίες περιλαμβάνονται η μη εύρεση εργασίας και ο δικός τους θάνατος και σε κοινωνικές ανησυχίες όπως το AIDS, ο πόλεμος και η τρομοκρατία (Lindfors, Solantaus, & Rimpela, 2012. Seginer & Lilach, 2004).

Έχει παρατηρηθεί ότι τα όνειρα και οι ανησυχίες των εφήβων διαφέρουν ανά κοινωνική τάξη αλλά και φύλο με τους έφηβους που προέρχονται από τις ανώτερες κοινωνικές τάξεις να επικεντρώνονται περισσότερο σε θέματα όπως η διαμόρφωση της ταυτότητας τους σε

αντίθεση με έφηβους χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων οι οποίοι αρκούσαν στην εύρεση εργασίας και σε έναν ευτυχισμένο γάμο. Εκτός όμως από την κοινωνική τάξη όπως προαναφέρθηκε σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και το φύλο όπου τα κορίτσια δείχνουν μεγαλύτερη προτίμηση για τη δημιουργία οικογένειας ενώ τα αγόρια για την επαγγελματική ανέλιξη (Gillies, 1989).

Οι έφηβοι προκειμένου να διαμορφώσουν τους στόχους τους και να λάβουν τις αποφάσεις τους δέχονται επιρροές από διάφορους ανθρώπους με τους οποίους συναναστρέφονται. Αυτοί όμως που έχουν τον καθοριστικό ρόλο είναι άνθρωποι που προέρχονται από το κοντινό τους περιβάλλον όπως γονείς, τα αδέρφια αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις και οι δάσκαλοι τους. Σύμφωνα με μελέτες το μεγαλύτερο ποσοστό των εφήβων δηλώνει ότι οι σημαντικότεροι άνθρωποι στη ζωή τους είναι οι γονείς τους, ανάλογα βέβαια με το φύλο υπήρχε διαφοροποίηση με τα κορίτσια να δηλώνουν τη μητέρα τους και τα αγόρια τον πατέρα τους. Ύστερα, ακολουθούσαν οι φίλοι, οι δάσκαλοι αλλά και άτομα από το εργασιακό τους περιβάλλον. Οι νέοι προσέδιδαν διάφορα χαρακτηριστικά στους γονείς και διαφορετικά στους φίλους και στους δασκάλους. Συνήθως, οι γονείς χαρακτηρίζονταν σαν αυτούς που μπορούσαν να πιστέψουν (**Believers**) και να τους θέσουν προκλήσεις (**Challengers**) και οι φίλοι και οι δάσκαλοι σαν αυτούς που θα τους υποστήριζαν (**Supporters**) (Hendry, Roberts, Glendinning, & Coleman, 1992. Noonan, Hall, & Blustein, 2007. Tatar, 1998).

Όσον αφορά τώρα τους τρόπους με τους οποίους βοηθούσαν οι σημαντικοί άλλοι στη διαμόρφωση των αποφάσεων τους ήταν η υποστήριξη σε θέματα καριέρας, δηλαδή το να ακολουθήσουν αυτό που ήθελαν αλλά και η ενθάρρυνση από τη μεριά τους να φύγουν από το

περιβάλλον στο οποίο ζούσαν ώστε να αναζητήσουν καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές. Επίσης, ένας άλλος παράγοντας από τον οποίο επηρεάζονται οι έφηβοι είναι οι τύποι των γονεϊκών πρακτικών που ασκούνται π.χ. αυστηρός γονεϊκός έλεγχος, υψηλή συνοχή, θετική γονεϊκή σχέση οι οποίοι συμβάλλουν στη θετική αυτοαξιολόγηση και την απόφαση επαγγέλματος (Koumoudourou, Tsaousis, & Kounenou, 2010). Ωστόσο, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η κοινωνική τάξη από την οποία προέρχονται οι έφηβοι. Οι νέοι οι οποίοι προέρχονται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα προτιμούσαν επαγγέλματα με εισόδημα και κοινωνική καταξίωση ενώ και οι γονείς των παιδιών αυτών ήταν διατεθειμένοι να βοηθήσουν τα παιδιά τους με όποιο τρόπο μπορούσαν και είχαν από αυτά υψηλές προσδοκίες ώστε να τα δουν σε καταξιωμένα επαγγέλματα (Sianou-Kyrgiou & Tsiplakides, 2011. Vryonides & Gounias, 2012).

Ένα άλλο θέμα που προκύπτει από τα παραπάνω είναι οι αξίες που εσωτερικεύουν οι έφηβοι από τους γονείς τους. Κάποιες έρευνες δεν συμφωνούν ότι οι αξίες των γονιών συμβαδίζουν πάντα με των παιδιών τους (Barni, Alfrieri, Marta, & Rosnati, 2013) κάποιες άλλες όμως υποστηρίζουν ότι τα παιδιά εσωτερικεύουν τις αξίες των γονιών τους σε συγκεκριμένους τομείς τους οποίους οι ίδιοι οι γονείς το ενθαρρύνουν π.χ. οικονομική διαχείριση, σχολείο και εργασία (Jodl, Michael, Malanchuk, Eccles, & Sameroff, 2001. Webley & Nyhus, 2006).

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον προσανατολισμό των εφήβων για το μέλλον είναι το σχολείο. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα όμως αδυνατεί να παρέχει επαρκείς πληροφορίες αλλά και επιλογές καθώς είναι οργανωμένο με τέτοιο τρόπο που οδηγεί σε συγκεκριμένες επιλογές. Η ελληνική εκπαίδευση διακρίνεται σε πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια. Η πρωτοβάθμια και η δευτεροβάθμια απαρτίζονται από Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια. Αυτά τα σχολεία

διακρίνονται σε δημόσια, ιδιωτικά, ημερήσια και νυχτερινά. Τα λύκεια ακόμη διακρίνονται σε τεχνικά επαγγελματικά λύκεια. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από τα Πανεπιστήμια (ΑΕΙ) και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτεί την εξέταση πανελλαδικά σε εφτά μαθήματα και φυσικά την επιτυχία τους σε αυτά! Μελέτες έχουν δείξει ότι τα παιδιά που φοιτούν σε ημερήσια και ιδιωτικά σχολεία παρουσιάζουν καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με αυτά που φοιτούν σε δημόσια και νυχτερινά (Psacharopoulos & Tassoulas, 2004). Η επιλογή τμήματος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ήταν άμεση συνάρτηση της οικονομικής τους κατάστασης καθώς τα παιδιά που προέρχονται από ανώτερα οικονομικά στρώματα επέλεξαν επαγγέλματα με κύρος όπως γιατροί, πολιτικοί μηχανικοί. Αντίθετα, τα παιδιά που προέρχονται από τα κατώτερα οικονομικά στρώματα επέλεξαν επαγγέλματα με γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση π.χ. δάσκαλοι, στρατιωτικοί (Sianou-Kyrgiou, 2010).

Αυτό που παρατηρείται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι ότι οι νέοι δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση στα πανεπιστήμια σε σχέση με τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς οδηγούν πιο εύκολα στην εύρεση εργασίας. Αυτό που συμβαίνει στην πραγματικότητα είναι ότι η εκπαίδευση από τη μια πλευρά δεν είναι καλά οργανωμένη με τα κατάλληλα άτομα τα οποία να είναι επαρκώς καταρτισμένα σε συγκεκριμένους τομείς ενώ από την άλλη πλευρά είναι προσανατολισμένη στο ελληνικό δημόσιο όπου οι θέσεις εργασίας είναι ελάχιστες. Επίσης, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ότι οι εισαχθέντες στα πανεπιστήμια ολοένα και αυξάνονται καθώς η αγορά εργασίας απαιτεί και δεύτερο πτυχίο για καλύτερες οικονομικές απολαβές. Αυτό το φαινόμενο οδηγεί και σε επιπλέον επιβάρυνση για τα πανεπιστήμια τόσο σε εκπαιδευτικό προσωπικό όσο και σε οικονομικό κόστος (Crespo, Jose, Kielplikouski, & Pryor, 2013. Koumoundourou, Kounenou, & Siavara, 2012. Livanos, 2010. Livanos & Pouliakas, 2012. Stamoulas, 2006).

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των στόχων των εφήβων παίζει και η παρούσα οικονομική κατάσταση της χώρας. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης είναι ορατές σε πολλούς τομείς της ζωής των ελλήνων όπως η δημόσια υγεία, η εκπαίδευση, η μείωση των μισθών και γενικότερα το χαμηλό βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων από τους οποίους ένα μεγάλο ποσοστό έχει φθάσει στα όρια της εξαθλίωσης (Tsarouhas, 2012). Έπειτα, παρατηρείται και το πρόβλημα των μεταναστών οι οποίοι έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με τη βία και τη φτώχεια καθώς το κράτος πρόνοια αδυνατεί να καθιερώσει μια πολιτική για την επίλυση των προβλημάτων τους (Dalakoglou, 2013. Matsaganis, 2012). Η συγκεκριμένη κατάσταση έχει οδηγήσει σε αύξηση της παρουσίας ψυχολογικών προβλημάτων αλλά και σε αύξηση των κρουσμάτων αυτοκτονίας όχι μόνο σε ενήλικους αλλά και σε έφηβους. Όσον αφορά την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων δεν υπάρχουν κατάλληλες δομές στήριξης προκειμένου να απευθυνθούν οι νέοι και να αναζητήσουν βοήθεια καθώς αυτές που προϋπήρχαν ή συγχωνεύτηκαν ή έκλεισαν (Kokkevi, Rotsika, Arapaki, & Richardson, 2011. Kondilis, Giannakopoulos, Gravana, Leorodiatou, Waitzkin, & Benos, 2013. Lazaratou, Dikaios, Anagnostopoulos, & Soldatos, 2010).

Οι νέοι και ειδικότερα οι έφηβοι δεν μένουν αμέτοχοι σε αυτή την κατάσταση αλλά εκφράζουν με τον δικό τους τρόπο τους φόβους και τις ανησυχίες τους και την απογοήτευσή τους. Αποκορύφωμα της όλης κατάστασης ήταν οι κινητοποιήσεις το 2008 μετά το θάνατο του Αλέξη Γρηγορόπουλου ενός μαθητή ο οποίος δολοφονήθηκε κατά τη διάρκεια κάποιων επεισοδίων ήταν η αφορμή και όχι η αιτία για να εκφράσει μια μεγάλη μερίδα των νέων παιδιών την αγανάκτηση και την απογοήτευσή τους (Triliva, Varvantakis, Dafermos, υπό κρίση. Sotiris, 2010).

Έτσι, λοιπόν, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι οραματίζονται το μέλλον τους. Ειδικότερα, θέλουμε να αποκτήσουμε κατανόηση για το πώς οι έφηβοι μιλούν για τα όνειρα και τους στόχους τους για το μέλλον αλλά και τους φόβους και τις αξίες σε αυτή τη δύσκολη περίοδο που διανύει η χώρα λόγω της οικονομικής, κοινωνικής και ανθρωπιστικής κρίσης.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μέθοδος η οποία χρησιμοποιήσαμε προκειμένου να συλλέξουμε και να αναλύσουμε τα δεδομένα είναι η ποιοτική μέθοδος. Ειδικότερα, η μέθοδος η οποία χρησιμοποιήσαμε είναι η θεματική ανάλυση. Η θεματική ανάλυση όπως αναφέρουν οι Braun και Clarke (2006) έχει ως στόχο να αναγνωρίσει, να αναλύσει και να αναφέρει θεματικές ενότητες που προκύπτουν από τα δεδομένα περιγράφοντας τα με αρκετές λεπτομέρειες προσπαθώντας να ερμηνεύσουν διάφορες πτυχές του υπό διερεύνησης θέματος.

Για την καλύτερη διερεύνηση του θέματος χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της συνέντευξης και συγκεκριμένα της ημιδομημένης συνέντευξης. Η ημιδομημένη συνέντευξη δεν βασίζεται σε προκαθορισμένες ερωτήσεις αλλά είναι πιο ευέλικτες καθώς επιτρέπεται να αλλάξει η σειρά των ερωτήσεων ή να προστεθούν διευκρινιστικές ερωτήσεις οι οποίες επιτρέπεται να εμβαθύνει κανείς περισσότερο.

Ο Συνεντευξιακός οδηγός βρίσκεται στο παράρτημα 1.

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

Στην παρούσα έρευνα έλαβαν μέρος εννέα συμμετέχοντες (τρία αγόρια και τέσσερα κορίτσια) οι οποίοι ήταν μαθητές – έφηβοι Γυμνασίων και Λυκείων ηλικίας 14 έως 18 ετών. Ειδικότερα, η Ειρήνη είναι 17 ετών είναι μαθήτρια της Β' Λυκείου και προετοιμάζεται μέσω ιδιαίτερων μαθημάτων για την επόμενη χρονιά να δώσει πανελλήνιες. Ο Στάθης είναι και αυτός 17 ετών και πηγαίνει Β' Λυκείου και προετοιμάζεται να δώσει και αυτός μέσω ιδιαίτερων μαθημάτων να δώσει την επόμενη χρονιά πανελλήνιες. Η Στέλλα είναι 16 ετών

είναι μαθήτρια της Α' Λυκείου αλλά δεν έχει ξεκινήσει ακόμη φροντιστήρια. Ο Δημήτρης είναι 17 ετών είναι μαθητής της Β' Λυκείου σε Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο. Η Γιώτα είναι 17 ετών είναι μαθήτρια της Β' Λυκείου και προετοιμάζεται και η ίδια μέσω ιδιαίτερων μαθημάτων να δώσει πανελλήνιες την επόμενη χρονιά. Η Γεωργία είναι 18 ετών είναι στην Γ' Λυκείου σε Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο και όπως αναφέρει θα δώσει και η ίδια πανελλήνιες αυτή τη χρονιά. Η Ευγενία είναι 15 ετών είναι μαθήτρια της Γ' Γυμνασίου. Η Ανδρονίκη είναι και αυτή 15 ετών είναι μαθήτρια Γ' Γυμνασίου. Τέλος, ο Σπύρος είναι 14 ετών και είναι μαθητής της Β' Γυμνασίου. Όλα τα παιδιά μεγαλώνουν σε επαρχιακές πόλεις και το κοινωνικό- οικονομικό επίπεδο των γονέων τους κυμαίνεται από μεσαίο έως χαμηλό.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η πρώτη επαφή με τους συμμετέχοντες της έρευνας πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας καθώς προέρχονταν από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον όπου έγινε μια πρώτη ενημέρωση σχετικά με το σκοπό της έρευνας και εκδηλώθηκε το αντίστοιχο ενδιαφέρον. Στη συνέχεια αφού κατοχυρώθηκε η συμμετοχή των εφήβων πραγματοποιήθηκε μια συνάντηση με τους γονείς των παιδιών καθώς ήταν ανήλικα όπου ενημερώθηκαν για το σκοπό της έρευνας, για τις ερωτήσεις που θα ερωτηθούν αλλά και για τα δικαιώματα των παιδιών, δηλαδή την αποχώρηση τους από τη συνάντηση οποιαδήποτε στιγμή αισθανθούν άβολα. Επίσης, οι γονείς υπέγραψαν μια φόρμα συγκατάθεσης με την οποία επέτρεπαν στα παιδιά τους να μου παραχωρήσουν τις συνεντεύξεις.

Οι πέντε από τους εννέα έφηβους δέχθηκαν να δώσουν τη συνέντευξη στο δικό τους περιβάλλον, δηλαδή στο σπίτι τους, οι τρεις σε κάποιο σπίτι κοινού γνωστού και ο ένας δέχθηκε να μου παραχωρήσει τη συνέντευξη στο δικό μου το σπίτι.

Πριν ξεκινήσει η μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων οι έφηβοι ενημερώθηκαν ξανά για το σκοπό της έρευνας, για το δικαίωμα τους να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμήσουν και ρωτήθηκαν για τυχόν απορίες που ίσως είχαν. Στη συνέχεια ξεκίνησαν οι συνεντεύξεις και οι ερωτήσεις που το περιεχόμενο τους αναφερόταν στην αρχή σε γενικές ερωτήσεις και στη συνέχεια εμβαθύνοντας σε πιο συγκεκριμένα πράγματα.

Οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν λέξη προς λέξη και υποβλήθηκαν αναλύσεις από την ερευνήτρια και την επόπτρια της. Σύμφωνα με τους Braun & Clarke (2006) η θεματική ανάλυση είναι μια μέθοδος η οποία βασίζεται στην αποκωδικοποίηση, στην ανάλυση και στην εξαγωγή θεματικών ενοτήτων τις οποίες περιγράφει και ερμηνεύει διάφορες πτυχές των θεμάτων. Στην ανάλυση ακολουθήσαμε τα εξής βήματα:

Όλες οι συνεντεύξεις των εφήβων βρίσκονται στο παράρτημα 2.

- Ηχογράφηση των δεδομένων και εξοικείωση μαζί τους κρατώντας σημειώσεις
- Ύστερα, από την ανάλυση της κάθε συνέντευξης και συζήτηση της ερευνήτριας και της επόπτριας της καταλήξαμε σε συγκεκριμένους άξονες.
- Ανάλυση των βασικών αξόνων και αναζήτηση θεματικών ενοτήτων
- Αναθεώρηση των θεματικών ενοτήτων καθώς κάποιες θεματικές ενότητες ίσως χρειαστεί να χωριστούν σε κάποιες επιμέρους ή να συγχωνευτούν με κάποιες άλλες διότι δεν θα υπάρχουν αρκετά στοιχεία για να υποστηριχθούν.

- Καθορισμός και κατονομασία των θεματικών ενοτήτων : σε αυτό το στάδιο αρχίζουμε και αναλύουμε τις θεματικές ενότητες προσπαθώντας να δώσουμε ερμηνείες στα δεδομένα.
- Τέλος, η καταγραφή της 'ιστορίας' που προέκυψε από τις θεματικές αναλύσεις από την ερευνήτρια, ενοτήτων να έχει μια συνοχή και λογική αλληλουχία ώστε να γίνονται κατανοητά αυτά που διαβάζει ο αναγνώστης.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Από τις αναλύσεις των συνεντεύξεων των εφήβων οι θεματικές ενότητες που προέκυψαν είναι τέσσερις: *Όνειρα και φόβοι για το μέλλον, Σημαντικοί άλλοι και διαμόρφωση στόχων, Προσωπικοί στόχοι, Αξίες και μέλλον.*

Ας αρχίσουμε από την πρώτη θεματική ενότητα Όνειρα και φόβοι για το μέλλον.

Αυτή την ενότητα μπορούμε να την χωρίσουμε σε 3 υποκατηγορίες : Το άμεσο μέλλον (το οποίο ορίζεται από 1- 3 χρόνια από τη στιγμή που διεξάγεται η έρευνα), το έμμεσο μέλλον (το οποίο ορίζεται σε διάστημα 10 χρόνων) και τους φόβους που αντιμετωπίζουν οι έφηβοι. Στην πρώτη υποκατηγορία παρατηρείται ότι οι έφηβοι ορίζουν το μέλλον τους με την επαγγελματική τους αποκατάσταση και κατ' επέκταση την οικονομική τους ανεξαρτησία. Στην συνέχεια, παρατηρείται η επιθυμία να αποφοιτήσουν από το σχολείο και να πετύχουν την εισαγωγή τους σε κάποια σχολή στο πανεπιστήμιο. Ακόμη, εκφράζουν την επιθυμία τους να διατηρήσουν επαφές με φίλους αλλά και η επιθυμία για έξοδο από την οικονομική κρίση.

Στην δεύτερη υποκατηγορία η οποία αναφέρεται στο έμμεσο μέλλον αυτό που παρατηρείται είναι η εύρεση εργασίας, η δημιουργία οικογένειας, η επαφή με φίλους αλλά και η έξοδος από την οικονομική κρίση.

Τέλος, όσον αφορά την τρίτη κατηγορία τους φόβους των νέων αυτό που κυριαρχεί είναι η οικονομική κρίση και ως επακόλουθο της οικονομικής κρίσης είναι η μη εύρεση εργασίας, η μη συνέχιση των σπουδών τους, οι ολοένα και αυξανόμενοι φόροι και τα λιγοστά χρήματα που υπάρχουν.

Η Γιώτα λοιπόν η οποία είναι 17 χρονών γεννήθηκε και μεγαλώνει σε μια επαρχιακή πόλη και προετοιμάζεται να δώσει αυτή τη χρονιά πανελλαδικές εξετάσεις. Όταν ρωτήθηκε ποιες είναι οι προσδοκίες της για το μέλλον αναφέρει <<Εεε.. σίγουρα κάποιος επαγγελματικός στόχος εεε.. κάτι για ένα επάγγελμα που θα είναι σίγουρο για το μέλλον εεε... και να μπορώ τουλάχιστον οικονομικά να είμαι ανεξάρτητη αυτό πιο πολύ>>. Η Γεωργία η οποία είναι 18 χρονών και προετοιμάζεται και αυτή να δώσει πανελλήνιες αυτή τη χρονιά αλλά και ο Δημήτρης ο οποίος είναι 17 χρονών και φοιτά σε επαγγελματικό λύκειο αναφέρουν επίσης <<Όταν ακούω τη λέξη μέλλον μου έρχεται στο μυαλό η οικογένεια που θα μπορούσα να κάνω, τα παιδιά, μια δουλειά σταθερή που θα μπορούσα να βρω εεμ... αυτά είναι τα σημαντικά για μένα βασικά.>>, << Εμένα εεε... τώρα έτσι όπως πάει η Ελλάδα είναι πολλά τουλάχιστον τη δουλειά σου να έχω μια δουλειά να δουλεύω όχι να είσαι σαν αυτούς τώρα που τους διώχνουν από τις δουλειές τους.>> . Επίσης, ο Σπύρος ο οποίος είναι 14 χρονών και φοιτά στη Β' Γυμνασίου απαντάει <<Αυτό που μου έρχεται στο μυαλό είναι η εργασία πιο πολύ τι θα κάνω που θα δουλεύω αυτό πιο πολύ.>>

Από τα παραπάνω μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η εύρεση εργασίας για τους εφήβους όσον αφορά το άμεσο μέλλον αλλά κυριαρχεί όπως θα δούμε και στο έμμεσο μέλλον είναι ο κυριότερος στόχος. Η εργασία θα πρέπει να είναι σταθερή όπως αναφέρεται και δεν έχει νόημα σε ποιο τομέα θα είναι <<τουλάχιστον τη δουλειά σου να έχω μια δουλειά να δουλεύω>>.

Εκτός από την εργασία και γενικότερα την επαγγελματική αποκατάσταση, η δεύτερη πιο συχνή επιθυμία των εφήβων είναι η αποφοίτηση από το σχολείο και η εισαγωγή στο πανεπιστήμιο. Η Ευγενία η οποία είναι 15 χρονών αναφέρει << Όταν ακούω τη λέξη μέλλον εεε... μου έρχεται στο μυαλό εμένα εγώ δηλαδή να είμαι σε κάποια άλλη πόλη και να σπουδάζω

σε κάποιο άλλο νομό δεν θέλω να είμαι στο χωριό θέλω να πάω παραπέρα .>> . Επίσης, ο Στάθης ο οποίος είναι 17 ετών αλλά και η Ειρήνη η οποία είναι και αυτή 17 ετών και φοιτούν στη Β' Λυκείου αναφέρουν << Εεε..ας πούμε η ζωή μου μετά από κάποια χρόνια, μετά που θα τελειώσω το λύκειο που θα μπω στο πανεπιστήμιο πρώτα ο θεός και γενικά μετά η ζωή μου αν θα φτιάξω οικογένεια και πως θα είναι... όλα αυτά..>> , << Εεε οικογένεια, σπουδές , νε είμαι με τους φίλους μου και με τους σημαντικούς ανθρώπους που με στηρίζουν αυτά πάνω κάτω >>. Σε αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να σχολιάσουμε πως οι έφηβοι χρησιμοποιούν τις σπουδές ως ένα μέσο να διαφύγουν από το περιορισμένο ίσως ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον αλλά και ίσως ως φυσικό επακόλουθο αφού τελειώσουν το σχολείο.

Έπειτα, κάποιοι δίνουν έμφαση και στη δημιουργία οικογένειας αλλά και εκφράζουν και μια ανησυχία για την κοινωνική κατάσταση. Έτσι, λοιπόν έχουμε την Ανδρονίκη η οποία είναι 15 ετών και είναι μαθήτρια της Γ' Γυμνασίου αναφέρει <<Για το τι θα γίνει μετά, όταν μεγαλώσω, τι θα ακολουθήσει, δηλαδή όταν λέμε σκέφτομαι το μέλλον μου τι θα κάνω στη ζωή μου μετά αν θα βρω δουλειά αν θα κάνω παιδιά οικογένεια όλα αυτά.>> και τέλος έχουμε τη Στέλλα η οποία είναι 16 ετών και είναι μαθήτρια της Α' Λυκείου και αναφέρει <<Αυτό που μου έρχεται στο μυαλό είναι αν θα έχουμε ειρήνη αν θα είμαστε αγαπημένοι και αν θα έχουμε ξεπεράσει την κρίση αυτά.>>. Από όλα τα παραπάνω μπορούμε να σχολιάσουμε πως γενικότερα οι έφηβοι δεν μπορούν να ονειρευτούν πολύ εύκολα οι προσδοκίες τους είναι συγκεκριμένες να βρουν δουλειά, να πετύχουν την εισαγωγή τους στο πανεπιστήμιο και αργότερα να κάνουν οικογένεια. Αυτό ίσως μπορεί να εξηγηθεί πρώτον από το κοινωνικό και οικογενειακό πλαίσιο στο οποίο μεγαλώνουν, αργότερα είναι η γενικότερη κατάσταση που επικρατεί με την οικονομική κρίση που ταλανίζει τη χώρα το τελευταίο διάστημα και το γενικότερο αρνητικό κλίμα που είναι διάχυτο σε όλους τους τομείς πλέον αλλά και ένας τελευταίος παράγοντας που ίσως να μην ενισχύει τη δυνατότητα των νέων ατόμων να

ονειρευτούν είναι και το εκπαιδευτικό σύστημα όπως αναφέρεται και από μελέτες (Psacharopoulos & Tassoulas, 2004) το οποίο κατευθύνει τα παιδιά σε συγκεκριμένα πράγματα, δηλαδή να πετύχουν την εισαγωγή τους σε κάποιο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα και μάλιστα τα προετοιμάζουν από πολύ νωρίς για το συγκεκριμένο σκοπό χωρίς αυτό το σύστημα να τους δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν ικανότητες που ίσως έχουν σε κάποιους άλλους τομείς. Ίσως αυτός να είναι ένας από τους κυριότερους λόγους για τον οποίο δίνουν τις παραπάνω απαντήσεις. Αυτό θα μπορούσαμε να πούμε ότι επιβεβαιώνεται και από τη δεύτερη υποκατηγορία της θεματικής μας ενότητας όπου αναφέρεται στα όνειρα των παιδιών στο έμμεσο, δηλαδή στο πιο μακρινό και πιο συγκεκριμένα μετά από 10 χρόνια.

Οι νέοι ερωτήθηκαν για το πώς φαντάζονται τον εαυτό τους σε βάθος χρόνου 10 ετών οι απαντήσεις τους έχουν ως εξής: η Στέλλα (16 ετών) μας αναφέρει <<Εντάξει να έχω κάνει οικογένεια να έχω φίλους να τα πηγαίνω καλά με τους γονείς μου και να έχω μια καλή δουλειά.>>, Ο Στάθης (17 ετών) αναφέρει <<Θέλω να φαντάζομαι ότι θα έχω παιδιά να έχω οικογένεια να έχω παντρευτεί πρώτα ο θεός να έχω κοντά τους φίλους μου όλα αυτά.>>, Η Ειρήνη (17 ετών) αναφέρει <<Ελπίζω να έχω βρει κάποιον που να μπορώ να κάνω οικογένεια μαζί του, να έχω τους φίλους μου δίπλα μου και την οικογένεια μου το ίδιο.>>, Η Γεωργία (18 ετών) αναφέρει <<Πάνω από όλα να έχω βρει δουλειά να έχω κάνει οικογένεια παιδιά να έχω το σπίτι μου τους φίλους μου την οικογένεια μου δίπλα μου ανθρώπους που με αγαπούν να με σέβονται να έχω μια ήρεμη ζωή γαλήνια βασικά.>> Η Ευγενία (15 ετών) μας απαντάει <<Εμμ.. πως φαντάζομαι τον εαυτό μου σε 10 χρόνια από τώρα εμμ... σε 10 χρόνια από τώρα θα είμαι 25 χρονών φαντάζομαι να δουλεύω έτσι θέλω να πιστεύω τουλάχιστον, να είμαι σε κάποιο άλλο νομό ή σε κάποια άλλη πόλη. Η προτίμηση που έχω είναι στην Αθήνα αν όχι εκεί σίγουρα κάπου αλλού οπωσδήποτε πιο πολύ βέβαια στην Αθήνα γιατί εκεί έχω και συγγενείς που μπορούν να με βοηθήσουν θα έχω κάποιο σπίτι ενώ σε κάποια άλλη πόλη δεν θα

έχω κάτι άλλο.>>. Η Ανδρονίκη (15 ετών) αναφέρει <<Σε 10 χρόνια από τώρα εεε.. θέλω να είμαι μια επιτυχημένη αστυνομικός θα έχω παντρευτεί σίγουρα για παιδιά δεν το νομίζω εεε... τουλάχιστον θα θέλω να έχω μια δουλειά στα χέρια μου σίγουρα και να έχει σταματήσει και η οικονομική κρίση.>> αλλά και ο Δημήτρης (17 ετών) αναφέρει <<Εεεε.... Όχι εντάξει να έχω την οικογένεια μου δίπλα μου να με στηρίζει και να τη στηρίζω και εγώ.>>.

Όσον αφορά τα όνειρα των νέων σε βάθος χρόνου δεν διαφέρουν από τα σχέδια τους στο άμεσο μέλλον, δηλαδή θέλουν να πραγματοποιήσουν οικογένεια, να βρουν εργασία, να έχουν φίλους που να τους στηρίζουν αλλά και εκφράζουν την επιθυμία τους για έξοδο της χώρας από την οικονομική κρίση εκτός βέβαια από την μόρφωση που μάλλον θεωρούν δεδομένο ότι θα έχουν τελειώσει μέχρι τότε. Εκτός, βέβαια και από τους παράγοντες που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα οι οποίοι επηρεάζουν τα όνειρα των εφήβων κάποιο ρόλο θα μπορούσε να διαδραματίζει το οικογενειακό αλλά και το γενικότερο πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο μεγαλώνουν οι νέοι το οποίο ενθαρρύνει την δημιουργία οικογένειας, τη δημιουργία ενός εκτεταμένου κοινωνικού δικτύου όπως στην προκειμένη περίπτωση αναφέρονται οι φίλοι οι οποίοι θα τους στηρίζουν αλλά φυσικά και την εύρεση εργασίας την οποία επιτάσσει η δεδομένη οικονομική κατάσταση.

Όσον αφορά την τελευταία υποενότητα της θεματικής ενότητας αναφέρεται στα εμπόδια που βλέπουν οι έφηβοι στο μέλλον αλλά και με πιο τρόπο μπορούν να τα αντιμετωπίσουν. Οι νέοι λοιπόν στην ερώτηση για το τι θεωρείται ως εμπόδιο για αυτούς απαντούν : Η Ανδρονίκη - << Το οικονομικό νομίζω γιατί αν δεν έχουν λεφτά οι δικοί δεν θα μπορέσω ούτε να σπουδάσω αργότερα αν σπουδάσω. >> , η Γιώτα - <<Ε ναι τα εμπόδια που βλέπουμε όλοι νομίζω ότι δεν υπάρχει πλέον δουλειά , ότι όλα τα παιδιά έχουν ένα πτυχίο αλλά δεν έχουν δουλειά τελικά δεν βρίσκουν δεν έχουν μόνιμη δουλειά και νομίζω ότι ο μόνος τρόπος είναι η

αισιοδοξία για το μέλλον μόνο αυτό θα έλεγα.>>, η Ειρήνη- <<Ναι βλέπω εμπόδια με την οικονομική κρίση αλλά αν προσπαθήσουμε όλοι θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από την κρίση και να τα καταφέρουμε>>, ο Στάθης- <<Ναι υπάρχουν εμπόδια σίγουρα και το οικονομικό αλλά με μια δουλειά με προσπάθεια να βρεις μια καλή δουλειά εντάζει και τώρα με την οικονομική κρίση είναι δύσκολο.>>, η Ευγενία- <<Κοίτα εμπόδια σίγουρα υπάρχουν πάνω από όλα και το πιο σημαντικό νομίζω είναι το οικονομικό, η οικονομική κρίση που υπάρχει εδώ στην Ελλάδα εεε.... ελπίζω κάποια στιγμή να λυθεί και σύντομα>>, η Γεωργία - <<Βλέπω εμπόδια όπως η οικονομική κρίση, τα λιγοστά λεφτά ας πούμε δουλειές δεν υπάρχουν για να βρούμε>>, ο Σπύρος-<<Ναι βλέπω εμπόδια και πιο πολύ τα οικονομικά γιατί αν δεν δουλεύεις δεν μπορείς ούτε να διασκεδάσεις να βγεις με φίλους και να περάσεις καλά>>, η Στέλλα- <<Βλέπω εμπόδια γιατί βλέπω ότι δεν υπάρχουν δουλειές για τους ανθρώπους βλέπω και από εμάς που δεν μπορούμε να συνεχίσουμε το σχολείο και αυτά και πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνω καλή μαθήτρια εγώ και ο καθένας για να γίνουμε αυτό που θέλουμε και να έχουμε μυαλό να συνεχίσουμε και μετά να βρούμε μια καλή δουλειά για να μπορέσουμε να ζήσουμε.>>. Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε ότι οι έφηβοι θεωρούν ως το μεγαλύτερο εμπόδιο για το μέλλον τους την οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα αυτή την περίοδο αλλά και τη δύσκολη οικονομική κατάσταση που ίσως βρίσκονται οι οικογένειες τους με αποτέλεσμα να μην τους δοθεί η δυνατότητα να σπουδάσουν ή να βρουν κάποια δουλειά αργότερα. Όταν όμως ερωτήθηκαν με πιο τρόπο νομίζουν ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια οι νέοι δίνουν διάφορες απαντήσεις όπως <<νομίζω ότι ο μόνος τρόπος είναι η αισιοδοξία για το μέλλον μόνο αυτό θα έλεγα>>, <<Πιο πολύ με το διάβασμα για να βρω μια καλή δουλειά και να περνάω καλύτερα από τώρα>>, <<αν προσπαθήσουμε όλοι θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από την κρίση και να τα καταφέρουμε.>> << Με προσπάθεια και με καλή θέληση όλα γίνονται πιστεύω>>, << Κοίτα αυτό δεν λύνεται μόνο από ένα άτομο πρέπει όλοι παρέα να κάνουμε

κάτι.>> , << Εντάξει αντιμετωπίζεται εγώ βέβαια δεν μπορώ να κάνω κάτι αλλά οι μεγαλύτεροι μπορούν.>>, << Το θάρρος και η εξυπνάδα>>. Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε ότι οι νέοι δεν έχουν κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο για το πώς μπορεί να αλλάξει η κατάσταση και να αντιμετωπιστούν τα εμπόδια αλλά παραδέχονται ότι οι ίδιοι δεν μπορούν να κάνουν πολλά πράγματα και ότι η κατάσταση αν αλλάξει θα πρέπει να υπάρξει συλλογική προσπάθεια.

Η δεύτερη θεματική μας ενότητα αναφέρεται στους Σημαντικούς άλλους και στη διαμόρφωση των στόχων.

Αυτή η ενότητα αναφέρεται στο ποιους θεωρούν ως σημαντικούς άλλους οι έφηβοι, δηλαδή ποια είναι τα σημαντικά άτομα στη ζωή τους τόσο σε αυτή την περίοδο της ζωής τους όσο και στο πιο μακρινό μέλλον οι οποίοι τους βοηθούν να διαμορφώσουν τους στόχους τους. Επίσης, θα γίνει αναφορά και στα πρότυπα τους τα οποία όμως όπως θα δούμε ταυτίζονται τις περισσότερες φορές με τους σημαντικούς άλλους.

Η Ειρήνη λοιπόν (17 ετών) όταν ρωτήθηκε ποιοι είναι αυτοί που τη βοηθούν να διαμορφώσει τους στόχους της και τα όνειρα της και με ποιο τρόπο απάντησε << Οι γονείς μου που είναι δίπλα μου εεε.. μου πληρώνουν τα φροντιστήρια για να μπορώ να γράφω καλά στις πανελλήνιες μετά είναι οι φίλοι μου μιλάμε μαζί μου ανεβάζουν το ηθικό εντάξει είναι και οι δάσκαλοι στο σχολείο που και αυτοί βοηθάνε>> . Η Ανδρονίκη (15 ετών) απαντάει << Ναι οι γονείς μου. Εεε... Μου λένε να προσέχω διάφορα πράγματα και αργότερα όταν μεγαλώσω για το μέλλον δηλαδή μου λένε τι να προσέχω προκειμένου να αποφεύγω τους κινδύνους. Μου λένε να σπουδάσω αν το θέλω βέβαια, να κάνω οικογένεια για να συνεχίσουν μετά τα παιδιά μου εεε.. αυτά πιο πολύ>>. Η Γεωργία (18 ετών) αναφέρει και αυτή με τη σειρά της << Ναι

με βοηθάνε η οικογένεια μου, οι φίλοι μου. Μου λένε για παράδειγμα τι να καλυτερέψω στο χαρακτήρα μου για να πετύχω συγκεκριμένα πράγματα όπως για παράδειγμα κάνω κάτι κακό το οτιδήποτε και το καταλαβαίνουν και μου το λένε ότι αυτό είναι λάθος και δεν θα σε βοηθήσει σε κάποια πράγματα στη ζωή σου και την επόμενη φορά δεν κάνω το ίδιο λάθος σκέφτομαι περισσότερο.>>. Η Στέλλα (16 ετών) αναφέρει << Οι γονείς μου βασικά που μου λένε να διαβάζω για να γίνω αυτό που θέλω πιο πολύ αυτοί.>>. Η Ευγενία (15 ετών) αναφέρει << Ναι με βοηθούν οι γονείς μου και οι συγγενείς μου. Μου λένε να διαβάζω για να προχωρήσω στη ζωή μου όλα αυτά και γενικά τι να προσέχω και τι όχι.>> . Η Γιώτα (17 ετών) απαντάει << Ναι βέβαια οι γονείς μου πρώτα από όλα εεε... και μετά οι καθηγητές μου που με εμψυχώνουν όσο μπορούν και ύστερα οι κοντινοί μου οι φίλοι μου. Εεεε με το να με εμψυχώνουν και να μου λένε ότι δεν χρειάζεται στις αποτυχίες να το βάζω κάτω και να τα παρατάω αλλά να συνεχίζω με περισσότερο θάρρος και δίνοντας μου μια εικόνα για τον εαυτό μου γενικά λέγοντας μου τι κάνω σωστό και τι λάθος και να το διορθώνω.>>. Ο Στάθης (17 ετών) απαντάει και αυτός << Εεε όχι ιδιαίτερα εντάζει με συμβουλεύουν οι γονείς μου να διαβάζω και όλα αυτά αλλά εγώ θα κάνω αυτό που θέλω δεν με επηρεάζουν και τόσο πολύ.>>. Ο Δημήτρης (17 ετών) αναφέρει << Όχι εντάζει αυτά τα διαμορφώνω και μόνος μου δεν θέλω βοήθεια από κανέναν τα κανονίζω όλα μόνος μου>>. Τέλος, ο Σπύρος (14 ετών) απαντάει και αυτός << Πιο πολύ οι γονείς με βοηθάνε και οι φίλοι μου. Πιο πολύ με συμβουλεύουν να διαβάζω για να μπορέσω μετά να σπουδάσω εντάζει και ο πατέρας μου μου λέει να σπουδάσω για να μην είμαι στα χωράφια εντάζει και παίρνω και ιδέες από τους φίλους γιατί κάνω και με μεγαλύτερα παιδιά παρέα που πάνε ΟΑΕΔ και εντάζει παίρνω ιδέες από αυτούς που κάνουν διάφορες ειδικότητες.>>.

Από τις παραπάνω απαντήσεις των παιδιών μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η οικογένεια κατέχει κυρίαρχο ρόλο στην διαμόρφωση των στόχων των παιδιών, ύστερα ακολουθούν οι

συγγενείς και οι φίλοι. Δυο από τα παιδιά ανέφεραν πως δεν χρειάζονται βοήθεια προκειμένου να διαμορφώσουν τους στόχους τους και επίσης εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι μόνο ένας νέος ανέφερε το ρόλο των καθηγητών του σχολείου στη διαμόρφωση των σχεδίων του για το μέλλον. Οι απαντήσεις των παιδιών μπορούν να ερμηνευθούν εν μέρει από το γεγονός ότι όλα τα παιδιά διαμένουν σε επαρχιακές πόλεις και στο συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο μεγαλώνουν δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην οικογένεια και στενό συγγενικό περιβάλλον και στους δεσμούς που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Οπότε κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι αναμενόμενο τα παιδιά να επηρεάζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τους γονείς τους. Όσον αφορά το ρόλο των καθηγητών οι νέοι δεν δείχνουν να επηρεάζονται και τόσο από τους καθηγητές τους. Σε αυτό το σημείο θα ήταν καλό να πραγματοποιήσουμε και μια αναφορά για το εκπαιδευτικό σύστημα αν και θα γίνει λόγος και παρακάτω και για την ανεπάρκεια του να πληροφορήσει και να αναδείξει σωστά μέσα από κατάλληλες υπηρεσίες και προσωπικό τις δυνατότητες των μαθητών του προκειμένου να είναι σε θέση να διαμορφώσει με μεγαλύτερη ευκολία και πάνω από όλα ασφάλεια τους στόχους τους για το μέλλον.

Εκτός από τα άτομα που βοηθούν τα παιδιά να διαμορφώσουν τους στόχους τους αξίζει να σχολιάσουμε και με ποιους τρόπους τους βοηθούν να τους διαμορφώσουν. Ο τρόπος που τους βοηθούν είναι κυρίως με συμβουλές, δηλαδή τους συμβουλεύουν να διαβάσουν για να μπορέσουν να σπουδάσουν ώστε να μπορέσουν αργότερα να συνεχίσουν στη ζωή τους και να μην είναι *‘ στα χωράφια ’* όπως λένε χαρακτηριστικά για αυτό το λόγο όπως αναφέρουν τους *‘ πληρώνουν και τα φροντιστήρια ’*. Εδώ αξίζει να σχολιάσουμε την γενικότερη αντίληψη που επικρατεί στην ελληνική κοινωνία η οποία μάλιστα ενισχύεται και από το εκπαιδευτικό σύστημα πως όλα τα παιδιά πρέπει να σπουδάσουν, δηλαδή να εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στη συνέχεια να συνεχίσουν σε κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα ή σε

κάποια άλλη σχολή της τριτοβάθμιας όπου το η κατάρτιση την οποία θα λάβουν θα είναι προσανατολισμένη σε θέσεις του ελληνικού δημοσίου και όχι στις πραγματικές απαιτήσεις της αγοράς εργασίας (Psacharopoulos & Tassoulas, 2004. Livanos, 2010. Livanos & Palioukas, 2012). Όπως παρατηρείται όλοι οι γονείς προωθούν τα παιδιά τους προς αυτή την κατεύθυνση. Έπειτα, ένας άλλος τρόπος βοήθειας διαμόρφωσης των στόχων των παιδιών είναι η συναισθηματική και ηθική καθοδήγηση. Οι γονείς και το ευρύτερο φιλικό περιβάλλον δίνουν θα λέγαμε ιδιαίτερη έμφαση στη διαμόρφωση ενός καλού χαρακτήρα με συγκεκριμένες αρετές.

Όσον αφορά τώρα τους σημαντικούς ανθρώπους τους οποίους θα ήθελαν οι έφηβοι να έχουν και στο πιο μακρινό μέλλον οι απαντήσεις δεν διαφέρουν και πολύ από τις προηγούμενες. Συγκεκριμένα, η Ανδρονίκη αναφέρει << *Εντάξει πιο πολύ θα ήθελα να έχω κοντά μου την οικογένεια μου και περισσότερο απ' όλους τη μαμά μου και τις φίλες μου γιατί εντάξει τις αγαπάω και με συμβουλεύουν να κάνω πράγματα αλλά με τον καλό τρόπο και όχι με τον κακό για να μην πληγώνω ή να κάνω κακό σε άλλους ανθρώπους>>, η Γεωργία << *Την οικογένεια μου πάνω από όλα θέλω να με στηρίζουνε να με αγαπούνε να μου λένε τι να κάνω όχι με αυτή την έννοια να μου λένε π.χ. καλά πράγματα ακόμη και λάθη να κάνω να μην μου λένε μπράβο αλλά να με στηρίζουν πάνω από όλα. Τους φίλους μου γιατί βρίσκομαι σε καθημερινή βάση μαζί τους και πιο πολύ αυτοί μου διαμορφώνουν το χαρακτήρα.>> η Ευγενία << *Θα ήθελα να έχω την οικογένεια μου πάνω απ' όλα και τους φίλους μου. Εμ... για το λόγο του ότι με στηρίζουν και θα με στηρίζουν συναισθηματικά κυρίως και γενικά όποτε τους χρειαστώ είναι δίπλα μου.>> ο Δημήτρης << *Στο μέλλον.... Καταρχάς θα ήθελα να είχα την οικογένεια μου γιατί είναι αυτή που μου στάθηκε τόσα χρόνια και θέλω να τους σταθώ και εγώ όταν θα φτάσουν σε μια ηλικία που δεν θα μπορούν.>>, Ο Στάθης << *Ε κυρίως τους φίλους μου γιατί μπορείς να μοιραστείς πολλά πράγματα, τους γονείς μου φυσικά εντάξει γιατί είναι και το*****

χρηματικό θέμα εντάζει άλλο είναι να έχεις τους γονείς σου και άλλο τους φίλους σου δεν είναι το ίδιο.>>, η Ειρήνη << Θέλω να έχω τους γονείς μου γιατί αυτοί με μεγάλωσαν τους φίλους μου να κάνουμε παρέα να έχω κάποιον να με στηρίζει κα αργότερα τη δική μου οικογένεια αυτά.>>, η Γιώτα << Εεεε τους φίλους μου , τις φίλες μου δηλαδή και την οικογένεια μου. Γιατί με στηρίζουν όσο κανείς άλλος>> ο Σπύρος << Τους γονείς μου, τα αδέρφια μου και τους φίλους μου. Γιατί με στηρίζουν είναι δίπλα μου όταν τους χρειαστώ και ότι θέλω να κάνω είναι δίπλα μου εντάζει μου δίνουν και λεφτά και ξέρουν και περισσότερα και από μένα και με συμβουλεύουν.>> και η Στέλλα << Πιο πολύ τους φίλους μου και την οικογένεια μου για να με βοηθάνε όταν κάτι δεν πάει καλά και να με στηρίζουν.>> .

Όπως και στην προηγούμενη έτσι και σε αυτή την ερώτηση οι απαντήσεις περιστρέφονται γύρω από τον ίδιο άξονα, δηλαδή η οικογένεια κατέχει τον κεντρικό ρόλο στις απαντήσεις των παιδιών καθώς τους παρέχει συναισθηματική στήριξη αλλά και κάποια οικονομική βοήθεια. Έπειτα, ακολουθούν οι φίλοι όπου και αυτοί θα παρέχουν στους νέους μια μορφή συναισθηματικής στήριξης. Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός , αν και το δείγμα μας δεν είναι και τόσο αντιπροσωπευτικό όσον αφορά το φύλο, ότι εκτός από τα κορίτσια που σύμφωνα με τη βιβλιογραφία δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση στη στήριξη της οικογένειας και τα αγόρια με τη σειρά τους προτιμούν τη στήριξη της οικογένειας τους και ύστερα ακολουθούν οι φίλοι.

Ας συνεχίσουμε τώρα στο δεύτερο μέρος της θεματικής μας ενότητας όπου αναφέρεται στα πρότυπα τα οποία έχουν οι έφηβοι αυτή την περίοδο της ζωής τους και τη σημασία για αυτούς. Σε αυτή λοιπόν την ερώτηση οι νέοι απαντούν η Στέλλα << Δεν έχω πρότυπα προσπαθώ μόνη μου να τα καταφέρω δεν νομίζω ότι είναι σημαντικά για να μπορέσω να κάνω αυτό που θέλω.>>, ο Σπύρος << Εντάζει πρότυπα δεν έχω πολλά όχι τόσα..... Δεν έχω τραγουδιστές ή διάσημους πιο πολύ από ανθρώπους γνωστούς μου που έχουν καλές θέσεις σε

δουλειές ή να έχουν δικές τους επιχειρήσεις όπως μαγαζιά.>>, η Γιώτα << Αα ναι βασικά έχω το αδερφό μου και θα ήθελα να του μοιάσω θα έλεγα ότι τον έχω σαν πρότυπο. Βασικά τον θαυμάζω και είναι και μεγαλύτερος μου έτσι και αλλιώς και είναι και ανεξάρτητος όχι μόνο οικονομικά αλλά και γενικά σε όλα και άρχισε να δουλεύει από μικρή ηλικία και τα κατάφερε.>>, η Ειρήνη << Κοίτα πρότυπα δεν έχω αλλά βασικά το ιδανικό πρότυπο για μένα είναι να έχει κάποιος μια δουλειά που να του εξασφαλίζει χρήματα και να έχει μια οικογένεια>>, ο Στάθης << Ναι έχω τον πατέρα μου τον θαυμάζω γιατί αυτός από μικρός η οικογένεια του είχανε οικονομικά προβλήματα αυτός δούλευε και συντηρούσε την οικογένεια από αυτόν περνούσαν όλα και έτσι και ας πούμε θέλω λέω ας πούμε από μέσα μου θέλω να βρω κάποια δουλειά να δουλεύω να συντηρώ την οικογένεια μου να μην τους λείπει τίποτα εε αυτά. Παίρνω δύναμη από αυτόν και από αυτά που έχει καταφέρει και λέω θα τα καταφέρω και εγώ και θέλω να του μοιάσω.>>, ο Δημήτρης << Τα πρότυπα εεε. εντάξει τώρα στην ηλικία μας βλέπουμε ένα μεγαλύτερο και παίρνουμε έμπνευση για να κάνουμε και εμείς κάτι να προχωρήσουμε στη ζωή μας. Εεε... είναι ο ξάδερφος μου τώρα που είναι ηλεκτρολόγος και πήρα την ιδέα να το δοκιμάσω γιατί εντάξει βλέπω ότι τα πάει καλά.>>, η Ευγενία << Έχω κάποια πρότυπα δηλαδή κάποια παραδείγματα που να λέω θέλω να γίνω σαν και αυτόν εεε... παίρνω παραδείγματα από φίλους που είναι μεγαλύτεροι από εμένα και σπουδάζουν εμ... και θα ήθελα να γίνω να πω δηλαδή ότι θέλω να γίνω σαν και αυτόν.>>, η Γεωργία << Εεε.. Τα πρότυπα δεν έχουν καμία σημασία για μένα γιατί ναι μεν θαυμάζω κάποιον ή κάποιους που μπορεί να κάνουν κάτι με κάποιους τρόπους η διαδικασία δηλαδή με εντυπωσιάζει αλλά δεν με ενδιαφέρει το αποτέλεσμα ας πούμε δεν κρέμομαι από τα πρότυπα δεν δίνω βάση απλά βλέπω και θαυμάζω από μακριά.>> και τέλος η Ανδρονίκη << Αααα όχι δεν έχω πρότυπα θέλω να έχω τη δική μου ζωή και τα δικά μου θέλω δεν έχω κανένα πρότυπο ότι κάνω το κάνω μόνη μου θέλω να είμαι αυτόνομη και ανεξάρτητη.>>.

Από ότι μπορούμε να παρατηρήσουμε οι περισσότεροι έφηβοι δεν έχουν πρότυπα. Υποστηρίζουν ότι μπορούν να τα καταφέρουν μόνοι τους, ότι είναι αυτόνομοι και ανεξάρτητοι και προσπαθούν να καθορίσουν μόνοι τους τη ζωή τους. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι τα πρότυπα τους είναι μέλη της οικογένειας τους όπως πατέρας και αδερφός ή κάποιος συγγενής όπως ξαδέρφια. Τέλος, ακολουθούν φίλοι και γνωστοί. Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε όλα αυτά τα πρότυπα έχουν κάποια κοινά στοιχεία. Εκτός από το ότι είναι μέλη του οικογενειακού τους περιβάλλοντος είναι άτομα τα οποία εργάζονται από μικρή ηλικία, έχουν δημιουργήσει μικρές επιχειρήσεις και στήριζαν από μικρή ηλικία την οικογένεια τους. Σε αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι ίσως τα πρότυπα ταυτίζονται με τους σημαντικούς άλλους καθώς αυτά τα οποία τους προσφέρουν όπως δύναμη για να συνεχίσουν και θάρρος τα προσφέρουν και οι σημαντικοί άλλοι. Εντύπωση προκαλεί πάντως το γεγονός ότι τα παιδιά δεν αναφέρουν κάποιο πρότυπο από το χώρο του θεάματος ή της πολιτικής όπως τραγουδιστές, ηθοποιούς ή ακόμη και ποδοσφαιριστές. Αυτό ίσως να εξηγείτε από την κρίση αξιών ή την ανθρωπιστική κρίση (Tsarouhas, 2012) στην οποία θα αναφερθούμε πιο αναλυτικά σε επόμενη θεματική ενότητα.

Ας προχωρήσουμε τώρα στην ανάλυση της τρίτης θεματικής ενότητας μας τους Προσωπικούς Στόχους.

Αυτή η ενότητα αναφέρεται στη δημιουργία οικογένειας και την επιλογή επαγγέλματος από τη μεριά των εφήβων. Ας ξεκινήσουμε λοιπόν και να εξετάσουμε το τι μας λένε οι έφηβοι για τη δημιουργία οικογένειας. Η Ειρήνη λοιπόν 17 (ετών) μας αναφέρει : << *Θα ήθελα μια οικογένεια να βρω πρώτα από όλα έναν άνθρωπο και να κάνω τη δική μου οικογένεια γιατί εντάξει αυτό πιστεύω είναι το σημαντικότερο στη ζωή του ανθρώπου και γενικά μου αρέσει η*

ιδέα της οικογένειας.>>. Ο Στάθης 17 (ετών) απαντάει << Ναι θα ήθελα να κάνω οικογένεια κοίτα εγώ αγαπάω πολύ τα παιδιά και βέβαια θέλω να γίνω και εγώ πατέρας και να θέλω να φτιάξω και εγώ τη δική μου οικογένεια εντάξει για να συνεχιστεί και το όνομα.>>. Η Ανδρονίκη (15 ετών) αναφέρει: << Ααα... Κοίταξε να δεις τώρα δεν το σκέφτομαι τόσο στα 18 μου θα αρχίσω να το σκέφτομαι πολύ πιο σοβαρά αλλά σίγουρα θα ήθελα να κάνω κάποια στιγμή και να κάνω και πολλά παιδιά γιατί μου αρέσουν πάρα πολύ τα παιδιά εεεε... αυτά εντάξει.>>. Η Γεωργία (18 ετών) αναφέρει: << Θα ήθελα να κάνω οικογένεια στο μέλλον και παιδιά και να βρω μια δουλειά για να μπορέσω να τα συντηρήσω.>>. Η Στέλλα (16 ετών) απαντάει: << Κάποια στιγμή θα ήθελα να κάνω οικογένεια γιατί είναι ωραίο να έχεις οικογένεια να μην είσαι μόνο σου αλλά αν δεν έχεις μια σταθερή δουλειά να τη φροντίζεις είναι λίγο δύσκολο.>>. Η Ευγενία (15 ετών) απαντάει με τη σειρά της: << Ναι εννοείται πως θα ήθελα αλλά μετά τα 28 ή ενδιάμεσα 28-30 πιο νωρίς δεν το βλέπω. Να έχουν μπει δηλαδή κάποια πράγματα σε τάξη να έχω τη δουλειά μου.>>. Η Γιώτα (17 ετών) μας αναφέρει: << Ναι θα ήθελα να κάνω οικογένεια αλλά με τα δεδομένα αυτά είναι δύσκολο ένα παιδί ή μάλλον ένας νέος να σκεφτεί να κάνει οικογένεια.>>. Ο Δημήτρης (17 ετών) απαντάει και αυτός με τη σειρά του : << Όλοι θέλουν να κάνουν οικογένεια αλλά έτσι όπως είναι τα πράγματα είναι λίγο δύσκολο. Ναι θα ήθελα και τώρα θέλω να κάνω αλλά εντάξει.>>. Τέλος, ο Σπύρος (14 ετών) μας αναφέρει και αυτός: << Είναι πολύ νωρίς ακόμη δεν έχω σκεφτεί μπορεί να κάνω οικογένεια μπορεί και να μην κάνω.>>.

Από τις απαντήσεις των εφήβων για το θέμα της οικογένειας παρατηρούμε κάποια πράγματα. Οι περισσότεροι νέοι έχουν μια θετική στάση απέναντι στη δημιουργία οικογένειας, δηλαδή σε βάθος χρόνου θα ήθελαν να δημιουργήσουν τη δική τους οικογένεια. Κάποιοι από αυτούς υποστηρίζουν πως η οικογένεια είναι το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή ενός ανθρώπου. Επίσης, η οικογένεια είναι άμεση συνάρτηση με την γέννηση των παιδιών. Επίσης, κάποιοι

νέοι υποστηρίζουν πως θα ήθελαν να δημιουργήσουν οικογένεια ‘ για να συνεχιστεί το όνομα’. Ακόμη, παρατηρείται ότι ενώ όλοι θα ήθελαν να δημιουργήσουν οικογένεια αναφέρουν ως κυριότερο εμπόδιο τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες καθώς επιβάλλεται να έχουν ένα σταθερό εισόδημα προκειμένου να την συντηρούν.

Ας συνεχίσουμε εξετάζοντας την επιλογή επαγγέλματος από τη μεριά των εφήβων. Στην ερώτηση πως βλέπουν τον εαυτό τους επαγγελματικά οι νέοι απαντούν: Η Ανδρονίκη << Εεεε.. Βασικά θα ήθελα να γίνω ένας καλός αστυνομικός δεν θα ήθελα να γίνω κάτι άλλο γιατί όπως είπαμε και πριν είναι το οικονομικό θέμα γιατί όταν είμαι μέσα στη σχολή θα πληρώνομαι. Και θα ήθελα να την προστατεύω την πόλη μου δεν θα ήθελα να έχει κακούς και όλα αυτά εεεε εντάζει αυτό πιο πολύ και γενικά θα ήθελα να είμαι μια επιτυχημένη αστυνομικός στο μέλλον θα έχω και τα παιδιά μου και μετά αυτά θα συνεχίσουν το δρόμο τους.>>, η Γεωργία << Εεε... Δεν με ενδιαφέρει κάποια συγκεκριμένη θέση απλά θα ήθελα να βρω μια δουλειά σε μαγαζί πωλήτρια ή σερβιτόρα σε οτιδήποτε δεν έχω κάτι συγκεκριμένο ότι να ναι το μεροκάματο να βγαίνει.>>, η Ευγενία << Θα ήθελα να ασχοληθώ με τους υπολογιστές δηλαδή προγραμματίστρια και να βρω κάτι πάνω σε αυτό.>>, ο Δημήτρης << Εντάζει το είπα και πριν αυτό με το ηλεκτρολόγος εντάζει δεν θέλω να έχω πολλά πράγματα στη ζωή μου θέλω να ξέρω κάτι και να το κάνω καλά όχι να κάνω πολλά πράγματα και μετά να μπερδεύομαι.>>, ο Στάθης << Κοίτα εγώ σκέφτομαι στο πανεπιστήμιο να δώσω στις οικονομικές σχολές κυρίως κάτι στατιστικά οικονομολόγος κάτι τέτοιο θέλω να γίνω εντάζει βέβαια αυτή η σχολή δεν έχω ψάξει να δω αν έχει ζήτηση αλλά θα δούμε.>>, η Ειρήνη << Εγώ σκεφτόμουν για αστυνομικός αλλά έχει γίνει ένα μπερδεμα επειδή δεν παίρνουν άτομα και είναι και υψηλές οι βάσεις οπότε σκεφτόμουν για νηπιαγωγός γιατί εντάζει μου αρέσουν και τα παιδιά και είναι μια εύκολη δουλειά πιστεύω.>>, η Γιώτα << Εεε θα ήθελα βασικά να έχω ένα γραφείο και μια πελατεία μόνιμη πελατεία αν και αυτό θα είναι λίγο δύσκολο γιατί για να ανοίξεις ένα γραφείο θα πρέπει

να υπάρχει σίγουρα από πίσω κάποιος από την οικογένεια σου που θα σε σπρώξει και θα σε βοηθήσει.>>, ο Σπύρος << Σκέπτομαι γεωπόνος ή κάτι με τα αγροτικά αν δεν τα καταφέρω γιατί εντάζει πάω στα χωράφια βοηθάω τον πατέρα μου έχω μια ιδέα.>> και τέλος η Στέλλα << Όπως είπα και πριν θέλω να γίνω βρεφονηπιοκόμος να φροντίζω μωρά να ασχολούμαι συνέχεια με αυτά γιατί έχω και εμπειρία από συγγενείς και να βγάζω κάποια χρήματα για να κάνω πράγματα που μου αρέσουν.>>.

Σε αυτό το σημείο παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι νέοι προτιμούν επαγγέλματα με εύκολη επαγγελματική αποκατάσταση όπως αστυνομικοί ή επαγγέλματα τα οποία παρουσιάζουν ζήτηση στην αγορά εργασίας όπως οικονομικές σχολές, προγραμματιστές υπολογιστών. Όλες αυτές οι επιλογές είναι απόρροια της παρούσας οικονομικής κατάστασης καθώς οι θέσεις εργασίας είναι περιορισμένες σε επαγγέλματα ακαδημαϊκά όπως γιατροί, δικηγόροι και γι αυτό το λόγο αναζητούν τα λεγόμενα ‘επαγγέλματα του μέλλοντος’. Αυτές οι επιλογές ίσως να μην αντανakλούν τα πραγματικά θέλω των νέων αλλά ούτε και τις δυνατότητες τους που ίσως να περιορίζονται σε συγκεκριμένους τομείς και να μην τους δίνεται η δυνατότητα να τις αναπτύξουν κατάλληλα. Επίσης, για ακόμη μια φορά παρατηρούμε και την επίδραση της οικογένειας στην επιλογή επαγγέλματος όπως αναφέρονται με τα επαγγέλματα του ηλεκτρολόγου και του γεωπόνου. Τέλος, παρατηρείται ότι κάποιοι νέοι δεν έχουν ιδιαίτερα υψηλούς στόχους όσον αφορά την επαγγελματική αποκατάσταση καθώς αναφέρονται επαγγέλματα όπως σερβιτόρα, πωλήτρια, βρεφονηπιοκόμος που απλά όπως αναφέρουν οι έφηβοι θα ‘βγαίνει το μεροκάματο’.

Ας συνεχίσουμε στην ανάλυση της τελευταίας μας θεματικής ενότητας η οποία είναι Αξίες και μέλλον.

Σε αυτή την ενότητα αναφέρονται και αναλύονται οι σημαντικές αξίες των παιδιών αλλά και τα χαρακτηριστικά που θα ήθελαν να έχει ο δικός τους μελλοντικός κόσμος.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν με τις απαντήσεις των παιδιών όταν ερωτήθηκαν ποιες είναι οι σημαντικές αξίες γι αυτούς. Ο Δημήτρης (17 ετών) << Αξίες... Να έχεις δίπλα σου την οικογένεια σου που σε στηρίζει και φίλους που να σου στέκονται και να περνάς καλά μαζί τους. Όλα τα άλλα είναι περιττά.>>, η Γιώτα (17 ετών) αναφέρει << Οι σημαντικότερες αξίες για μένα είναι η ζεστασιά της οικογένειας μου πάνω από όλα αυτό βασικά νομίζω είναι το σημαντικότερο.>>, η Ευγενία (15 ετών) απαντάει << Σημαντικές αξίες χμμ... Κοίταξε να έχεις τη στήριξη της οικογένειας σου δηλαδή ανθρώπους που σε αγαπάνε, τους φίλους σου και να σπουδάσεις κάτι ώστε να μπορείς να μπορείς να ασχοληθείς με κάτι στο μέλλον.>>, η Στέλλα (16 ετών) αναφέρει << Να έχω δίπλα μου τους φίλους μου και την οικογένεια μου για να μπορώ να συνεχίσω.>>, η Γεωργία (18 ετών) απαντάει << Σημαντικές αξίες για μένα είναι ο σεβασμός μου αρέσει να σέβομαι τον άλλον αρκεί βέβαια να με σέβεται και αυτός τονίζω αυτό οποιοσδήποτε και αν είναι αυτός εεε.. η καλή ψυχολογία που θα έχω κάθε μέρα μετά είναι το θάρρος πάνω από όλα γιατί αν δεν έχουμε θάρρος δεν μπορούμε να κάνουμε πολλά πράγματα αυτά νομίζω.>>, η Ανδρονίκη (15 ετών) απαντάει << Κοίτα όλα σημαντικά είναι αλλά πιο πολύ να αγαπάς τους δικούς σου ανθρώπους και να τους έχεις δίπλα σου τίποτε άλλο δεν είναι τόσο σημαντικό όσο είναι αυτό.>>, ο Στάθης (17 ετών) αναφέρει << Πρώτα από όλα να κάνεις οικογένεια για να συνεχιστεί και το όνομα που λέμε να κάνεις παιδιά να έχεις μια δουλειά αυτά.>>, η Ειρήνη (17 ετών) << Να μπορείς να έχεις εμπιστοσύνη στους ανθρώπους, να μην υπάρχει αχαριστία στους ανθρώπους να υπάρχει αγάπη και γενικά να μην υπάρχει μίσος στους ανθρώπους >> και τέλος ο Σπύρος (14 ετών) απαντάει << Πιο πολύ το να προσπαθείς και να διαβάζεις για να πετύχεις κάτι καλό μετά>>

Όπως μπορούμε να παρατηρήσουμε στις απαντήσεις των νέων η σημαντικότερη αξία που κυριαρχεί είναι η οικογένεια και η ζεστασιά, η αγάπη και η ασφάλεια που προσφέρει. Ύστερα, είναι οι φίλοι, η εμπιστοσύνη, ο σεβασμός, το θάρρος και η καλή ψυχολογία. Ακόμη, και σε αυτό το σημείο μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι οι αξίες των εφήβων ταυτίζονται με τους σημαντικούς άλλους (βλ. 2^η θεματική ενότητα), δηλαδή την οικογένεια τους και τους φίλους τους. Όλα λοιπόν για ακόμη μια φορά περιστρέφονται γύρω από τον ίδιο άξονα την οικογένεια.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του μελλοντικού κόσμου στον οποίο οι νέοι θα ήθελαν να ζήσουν οι ίδιοι απαντούν: ο Στάθης (17 ετών) απαντά << Όχι δεν μου αρέσει δεν θα ήθελα να υπάρχουν τόσο πολλοί φόροι να μην υπήρχαν τόσο οικονομικά προβλήματα να μην είναι τόσο άστεγοι και φτωχοί και γενικά να υπήρχαν καλύτερες συνθήκες ζωής.>>, η Ειρήνη (17 ετών) αναφέρει << Όχι δεν μου αρέσει γιατί υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που είναι στο δρόμο δεν έχουν να φάνε και γενικότερα θα ήθελα να υπάρχει περισσότερη αγάπη στους ανθρώπους να είναι πιο μονιασμένοι ο ένας με τον άλλον, να υπάρχει εμπιστοσύνη φιλία όλα αυτά.>>, ο Σπύρος (14 ετών) απαντάει << Αυτό με τη δουλειά πιο πολύ να βρίσκουμε πιο εύκολα δουλειά και την περιοχή που ζούμε εδώ πέρα να έχει περισσότερα μέρη να διασκεδάσεις και να μην τρέχουμε στην άλλη άκρη για να βγούμε για καφέ.>>, η Στέλλα (16 ετών) αναφέρει << Δεν θα ήθελα να υπάρχουν αυτές οι καταστάσεις να αλλάζουν να μην υπάρχει τόση φτώχεια να μην υπάρχει αυτή η κρίση να μην μένουν άνθρωποι στο δρόμο και τα πράγματα να είναι καλύτερα.>>, η Γιώτα (17 ετών) << Εεε το μέλλον θα ήθελα να χαρακτηρίζεται πιο πολύ από αγάπη, από στοργή μεταξύ των ανθρώπων εεε βασικά αυτό θα ήθελα πιο πολύ από όλα αυτό θα έλεγα ότι είναι πιο σημαντικό.>>, ο Δημήτρης (17 ετών) απαντάει << Τώρα όχι δεν μου αρέσει πριν 3- 4 χρόνια ήταν καλύτερος τώρα είναι όλοι αυτοί οι καυγάδες που γίνονται, είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος αυτά θα ήθελα πιο πολύ να μην συμβαίνουν μακάρι να γυρίζαμε

πίσω.>>, η Ευγενία (15 ετών) αναφέρει << Ααα... Βασικά θα ήθελα να αλλάξω τις κόντρες μεταξύ των ανθρώπων ξέρεις να μην υπάρχει κακία και να βοηθάμε τους ανθρώπους που δεν έχουν στέγη και φαγητό και όλα αυτά, να μαζεύουμε λεφτά να τα δίνουμε σε άστεγους τέτοια πράγματα γιατί δεν γίνονται στις μέρες μας. Βασικά αυτά πιο πολύ όχι κάτι άλλο.>>, η Γεωργία (18 ετών) << Όχι δεν μου αρέσει καθόλου θα ήθελα να άλλαξα πάρα πολλά πράγματα όπως η οικονομική κρίση ας πούμε που μαστιάζει όλο τον κόσμο εεε... θα μπορούσα θα ήθελα βασικά να αλλάξει πολύ αυτό εεε.. το περιβάλλον που καταστρέφεται μέρα με τη μέρα υπάρχουν και πολλοί θάνατοι πολλά τροχαία οτιδήποτε ατύχημα που πεθαίνει κάποιος είτε ασθένεια είτε από κάποιο μεταφορικό μέσο θα ήθελα να αλλάξει και αυτό να μην υπάρχουν θάνατοι και πολύ ειδικά τα παιδιά που ακούγονται πολύ ότι πεθαίνουν και στην ουσία αυτά είναι το μέλλον και έτσι υπάρχει και μια υπογεννητικότητα που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας και εντάξει θα ήθελα και ειρήνη και αγάπη στον κόσμο να μιλάμε μεταξύ μας υπάρχουν κάθε μέρα τσακωμοί θα μπορούσαμε π.χ. να μιλάμε με όλους να μην τσακωνόμαστε να είμαστε ήρεμοι άνθρωποι. >> και τέλος η Ανδρονίκη (15 ετών) απαντάει << Καταρχήν να υπάρχει ασφάλεια διότι υπάρχουν πολλοί κλέφτες και δεύτερον να υπάρχουν και λεφτά γιατί δεν μπορεί να αναπτυχθεί μια χώρα και τρίτον τα νέα παιδιά που σπουδάζουν να βρίσκουν δουλειά και να προχωρούν στη ζωή τους και δηλαδή να δείξουμε στον κόσμο και στο εξωτερικό ότι η Ελλάδα είναι μια πολύ όμορφη χώρα και όχι να μας κρίνουν συνέχεια όπως κάνουν τώρα.>>.

Από τις απαντήσεις των παιδιών θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι φαίνεται καθαρά πως ο τωρινός κόσμος με τις συνθήκες τις οποίες είναι διαμορφωμένος δεν αρέσει στους έφηβους και θα ήθελαν να αλλάξει. Καταρχήν το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ζούμε αυτή την περίοδο σύμφωνα με τους νέους δεν έχει κανόνες και ασφάλεια και δεν παρέχει αρκετή προστασία στους πολίτες. Επίσης, το κράτος όπως υποστηρίζουν είναι διαλυμένο και δεν υπάρχουν χρήματα. Σε αυτό το σημείο διακρίνεται η δυσαρέσκεια των νέων απέναντι στη

δύσκολη οικονομική κατάσταση που επικρατεί και που φυσικό είναι να δημιουργεί ανασφάλεια. Ο μελλοντικός κόσμος των νέων θα ήθελαν να χαρακτηρίζεται από αγάπη και στοργή να υπάρχει ειρήνη και όχι αχαριστία και κακία. Ακόμη, οι έφηβοι στον δικό τους κόσμο που θα ήθελαν να διαμορφώσουν οι καυγάδες μεταξύ των ανθρώπων, οι τσακωμοί και τα τροχαία ατυχήματα τα οποία στερούν τη ζωή από ανθρώπους και γενικότερα θα μπορούσαμε να πούμε ο θάνατος δεν έχουν θέση. Έπειτα, οι νέοι εκφράζουν την ανησυχία τους για τη μόλυνση του περιβάλλοντος και γι' αυτό το λόγο δεν θα ήθελαν να υπάρχει στο δικό τους κόσμο. Άλλο ένα στοιχείο το οποίο δεν θα ήθελαν να υπάρχει στο δικό τους κόσμο είναι οι άστεγοι και οι φτωχοί αλλά αντίθετα θα ήθελαν να υπάρχει βοήθεια σε αυτούς τους ανθρώπους που υποφέρουν. Τέλος, δεν θα ήθελαν να υπάρχει η κρίση η οποία ταλανίζει την ελληνική κοινωνία και οι άνθρωποι να είναι σε θέση να ζουν με αξιοπρέπεια και όχι μέσα στην ανέχεια. Όπως φαίνεται οι νέοι είναι εμφανώς πολύ επηρεασμένοι από την οικονομική κρίση. Αυτή η κρίση όμως όπως αναφέρει και ο Tsarouhas (2012) δεν είναι τόσο οικονομική αλλά κυρίως πολιτική και ανθρωπιστική και έχει τις ρίζες της τόσο σε ακατάλληλες πρακτικές και πολιτικές που χρησιμοποιούσαν οι εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες όσο και των απλών πολιτών που τις επικροτούσαν.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε προκειμένου να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι μιλούν για τα όνειρα και τους στόχους τους αλλά και για τις αξίες και τους φόβους τους σε μια δύσκολη περίοδο λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά και της κρίσης αξιών. Από την έρευνα προέκυψε ότι οι έφηβοι δεν ονειρεύονται εύκολα και τα όνειρα τους είναι κάπως πενιχρά όπως να τελειώσουν το σχολείο, να εισαχθούν στο πανεπιστήμιο, να βρουν μια δουλειά και αυτό είναι από ότι φαίνεται το σημαντικότερο και ύστερα να δημιουργήσουν οικογένεια.

Η πρώτη απάντηση στην ερώτηση των παιδιών ήταν να αποφοιτήσουν από το σχολείο και να εισαχθούν σε κάποια σχολή στο πανεπιστήμιο και κατά προτίμηση σε κάποια που να έχει ζήτηση στην αγορά εργασίας όπως κάποια οικονομική σχολή ή σε κάποια σχολή αστυνομίας (όπου υπάρχει και κάποια μικρή αμοιβή προκειμένου να μην επιβαρύνουν τους γονείς τους (<<Κοίτα εγώ σκέφτομαι στο πανεπιστήμιο να δώσω στις οικονομικές σχολές κυρίως κάτι στατιστικά οικονομολόγος κάτι τέτοιο θέλω να γίνω εντάξει βέβαια αυτή η σχολή δεν έχω ψάξει να δω αν έχει ζήτηση αλλά θα δούμε.>>, << Eeee.. Βασικά θα ήθελα να γίνω ένας καλός αστυνομικός δεν θα ήθελα να γίνω κάτι άλλο γιατί όπως είπαμε και πριν είναι το οικονομικό θέμα γιατί όταν είμαι μέσα στη σχολή θα πληρώνομαι>>). Αυτές οι επιλογές τους ίσως μπορούν να ερμηνευθούν από τη δύσκολη οικονομική κατάσταση και την δυσκολία στην εύρεση εργασίας για αυτό ίσως το λόγο να προτιμούν επαγγέλματα τα οποία έχουν ακόμη ζήτηση στην αγορά εργασίας. Ένας άλλος λόγος ίσως είναι και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο είναι διαμορφωμένο με τέτοιο τρόπο που καθοδηγεί και αναγκάζει έστω και ασυνείδητα τα παιδιά να πραγματοποιήσουν συγκεκριμένες επιλογές χωρίς να τους δίνεται η δυνατότητα να αναπτύξουν άλλου είδους ικανότητες και δεξιότητες

που θα τους φανούν πραγματικά χρήσιμες στη μετέπειτα ζωή τους και προσανατολίζονται σε ένα συγκεκριμένο τομέα που είναι το ελληνικό δημόσιο (Livanos& Rouliakas, 2012). Αυτή η τακτική μοιάζει πολύ με την μέθοδο του Προκρούστη ο οποίος σύμφωνα με τη μυθολογία ήταν ληστής και υποστηρίζεται πως είχε ένα σιδερένιο κρεβάτι και αν τα θύματα του ήταν ψηλότερα από το κρεβάτι τότε τους έκοβε τα μέλη που προεξείχαν ενώ αν ήταν κοντά προσπαθούσε να προσαρμόσει το σώμα τους στο κρεβάτι. Έτσι λοιπόν και το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα προσπαθεί μέσω των πανελλήνιων εξετάσεων να εισάγει μαθητές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένες σχολές και όσοι μαθητές δεν τα καταφέρουν να εισαχθούν στην τριτοβάθμια εισάγονται σε κάποιο τεχνολογικό ίδρυμα (Psacharopoulos& Tassoulas, 2004). Δηλαδή, οι επιλογές των νέων είναι περιορισμένες.

Η παραπάνω μέθοδος που ακολουθεί το υπουργείο παιδείας ίσως να υποστηρίζεται ως ένα βαθμό και από τους γονείς των παιδιών οι οποίοι συνήθως ενθαρρύνουν να συνεχίσουν τις σπουδές και τους βοηθούν με κάθε τρόπο είτε πληρώνοντας τα φροντιστήρια όπως υποστηρίζουν << μου πληρώνουν τα φροντιστήρια για να μπορώ να γράψω καλά στις πανελλήνιες >> ή τους συμβουλεύουν να συνεχίσουν ώστε να έχουν ένα καλύτερο μέλλον από τους ίδιους << με συμβουλεύουν να διαβάσω για να μπορέσω μετά να σπουδάσω εντάξει και ο πατέρας μου μου λέει να σπουδάσω για να μην είμαι στα χωράφια >>. Γενικότερα, αυτή η στάση των γονέων υποστηρίζεται και από τη βιβλιογραφία καθώς παρατηρείται οι γονείς να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους να εγκαταλείψουν την περιοχή στην οποία ζουν προκειμένου να έχουν καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές αλλά και γενικότερα προσπαθούν να τους στηρίξουν όσο μπορούν (Malberg, Ehrman, & Lithen,2005. Neblett& Cortina, 2006. Tucker, Sharp, Stracuzzi, Gundy,& Rebellon, 2013).

Οι έφηβοι παρατηρείται πως ακολουθούν σε ένα μεγάλο βαθμό τις υποδείξεις των γονέων τους και να απολαμβάνουν τις συμβουλές τους καθώς θεωρούνται τα σημαντικότερα πρόσωπα στη ζωή τους όχι μόνο αυτή την περίοδο της ζωής τους αλλά και στη μετέπειτα πορεία τους. Εκτός από τους γονείς τους οι φίλοι τους αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι στη ζωή τους καθώς οι γονείς και οι φίλοι είναι αυτοί που θα ήθελαν να έχουν κοντά τους << Καταρχάς θα ήθελα να είχα την οικογένεια μου γιατί είναι αυτή που μου στάθηκε τόσα χρόνια και θέλω να τους σταθώ και εγώ όταν θα φτάσουν σε μια ηλικία που δεν θα μπορούν >>, << Ε κυρίως τους φίλους μου γιατί μπορείς να μοιραστείς πολλά πράγματα, τους γονείς μου φυσικά εντάξει γιατί είναι και το χρηματικό θέμα εντάξει άλλο είναι να έχεις τους γονείς σου και άλλο τους φίλους σου δεν είναι το ίδιο >>.

Ένα ακόμη στοιχείο που αξίζει να σχολιαστεί είναι οι αξίες των νέων όπου παρατηρείται ότι η σημαντικότερη αξία για αυτούς είναι η οικογένεια και η αγάπη και η ζεστασιά που αυτή προσφέρει << Οι σημαντικότερες αξίες για μένα είναι η ζεστασιά της οικογένειας μου πάνω από όλα αυτό βασικά νομίζω είναι το σημαντικότερο >>, << να έχεις τη στήριξη της οικογένειας σου δηλαδή ανθρώπους που σε αγαπάνε, τους φίλους σου >>. Σε αυτό το σημείο φαίνεται πως οι έφηβοι εσωτερικεύουν σε ένα βαθμό τις αξίες τις οποίες προβάλλει η οικογένεια τους (Jodl, Michael, Malanchuk, Eccles, & Sameroff, 2001. Webley & Nyhus, 2006).

Τέλος, ένα άλλο σημείο στο οποίο αξίζει να σταθούμε είναι η δυσαρέσκεια για το πώς είναι διαμορφωμένος ο κόσμος στον οποίο ζούμε. Όλοι οι νέοι αναφέρουν ότι θέλει να αλλάξει αλλά αυτό που θέλουν πιο πολύ να αλλάξει είναι η αχαριστία που υπάρχει και οι άνθρωποι να δείχνουν περισσότερη αλληλεγγύη στους γύρω τους << Βασικά θα ήθελα να αλλάξω τις κόντρες μεταξύ των ανθρώπων ξέρεις να μην υπάρχει κακία και να βοηθάμε τους ανθρώπους

που δεν έχουν στέγη και φαγητό και όλα αυτά, να μαζεύουμε λεφτά να τα δίνουμε σε άστεγους τέτοια πράγματα γιατί δεν γίνονται στις μέρες μας >>, << το μέλλον θα ήθελα να χαρακτηρίζεται πιο πολύ από αγάπη, από στοργή μεταξύ των ανθρώπων εεε βασικά αυτό θα ήθελα πιο πολύ από όλα αυτό θα έλεγα ότι είναι πιο σημαντικό>>. Οι νέοι από ότι φαίνεται είναι επηρεασμένοι από την κατάσταση που επικρατεί γύρω μας που δεν οφείλεται μόνο στην οικονομική κρίση αλλά και περισσότερο στην κρίση αξιών (Tsarouhas, 2012). Οι έφηβοι θέλουν αν αλλάξει η κατάσταση αλλά δεν προτείνουν λύσεις. Το μόνο που ξέρουν ότι η προσπάθεια θα πρέπει να είναι συλλογική.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να κατανοηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι μιλούν για τα όνειρα τους και τους στόχους τους αλλά και για τις αξίες και τους φόβους σε αυτή τη δύσκολη οικονομική κατάσταση που διανύει η χώρα. Από τις αναλύσεις προέκυψε ότι οι έφηβοι δύσκολα σχεδιάζουν το μέλλον τους και αυτό που θέλουν περισσότερο είναι να βρουν μια εργασία. Αυτός θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι είναι ο μεγαλύτερος φόβος τους η αδυναμία να εργαστούν λόγω των περιορισμένων θέσεων λόγω της οικονομικής κρίσης. Γι αυτό το λόγο επηρεάζεται και η επιλογή του επαγγέλματος που θα ακολουθήσουν καθώς αναζητούν επαγγέλματα με ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Επίσης, τα αποτελέσματα έδειξαν τη σημαντική επίδραση που ασκεί η οικογένεια στους νέους στη διαμόρφωση των στόχων τους αλλά και στη στήριξη που τους προσφέρει κυρίως τη συναισθηματική. Επίσης, η οικογένεια για τους ίδιους θεωρείται η σημαντικότερη αξία και ύστερα ακολουθούν οι φίλοι.

Ακόμη, οι έφηβοι εξέφρασαν τη δυσαρέσκεια τους για τον κόσμο όπως είναι διαμορφωμένος. Η απουσία αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων και η έξοδος από την κρίση είναι τα σημαντικότερα αιτήματα τους.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν καλό να τεθούν κάποιοι περιορισμοί στην έρευνα όπως ότι τα παιδιά προέρχονταν από επαρχιακές πόλεις, οι οικογένειες τους ασχολούνται κυρίως με αγροτικά επαγγέλματα ή έχουν μικροεπιχειρήσεις και είναι μέλη πολύτεκνων οικογενειών και αυτό το λόγο οι φιλοδοξίες τους να είναι κάπως περιορισμένες, δηλαδή αποφοίτηση από το σχολείο, εισαγωγή σε κάποια πανεπιστημιακή σχολή, αν και δεν εκφράστηκε αυτή η επιθυμία από όλους, εύρεση εργασίας και δημιουργία οικογένειας.

Σε κάποια μελλοντική έρευνα θα ήταν προτιμητέο να διεξαχθεί και μια έρευνα από έφηβους που προέρχονται και από αστικές περιοχές ώστε να λειτουργήσει σαν μέτρο σύγκρισης με την τωρινή αλλά θα ήταν καλό να συγκριθούν και οι απόψεις εφήβων οι οποίοι προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Barni, D., Alfieri, S., Marta, E., & Rosnati, R. (2013). Overall and unique similarities between parents' values and adolescent or emerging adult children's values. *Journal of Adolescence*, 36, 1135-1141.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in Psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), pp. 77-101.
- Briones, E., Tabernero, C., & Arenas, A. (2011). Adolescents' future wishes and fears in their acculturation process. *International Journal of Intercultural Relations*, 35, 1-8.
- Crespo, C., Jose, P.E., Kielpikowski, M., & Pryor, J. (2103). "On solid ground": Family and school connectedness promotes adolescents' future orientation. *Journal of Adolescence*, 36, 993-1002.
- Dalakoglou, D. (2013). The Crisis before "The Crisis": Violence and Urban Neoliberalization in Athens. *Social Justice*, 39(1), 24-42.
- Gallagher, M., Millar, R., Hargie, O., & Ellis, R. (2010). The Personal and Social Worries of Adolescents in Northern Ireland: Results of a Survey. *British Journal of Guidance & Counseling*, 20:3, 274-290.
- Gillies, P. (1989). A longitudinal study of the hopes and worries of adolescents. *Journal of Adolescence*, 12, 69-81.

- Hendry, L.B., Roberts, W., Glendinning, A., & Coleman, J.C. (1992). Adolescents' perceptions of significant individuals in their lives. *Journal of Adolescence*, 15, 255-270.
- Herpertz-Dahlmann, B. (2013). Communications of the European Society for Child and Adolescent Psychiatry. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 22, 131-134.
- Holden, C. (2006). Concerned citizens: children and the future. *Education, Citizenship and social Justice*, 1(3), 231-247.
- Jodl, K.M., Michael, A., Malanchuk, O., Eccles, J.S., & Sameroff, A. (2001). Parents' Roles in Shaping Early Adolescents' Occupational Aspirations. *Child Development*, 72(4), 1247-1265.
- Kokkevi, A., Rotsika, V., Arapaki, A., & Richardson, C. (2011). Increasing self-reported suicide attempts by adolescents in Greece between 1984 and 2007. *Soc Psychiatr Epidemiol*, 46, 231-237.
- Kondilis, E., Giannakopoulos, S., Gavana, M., Ierodiakonou, I., Waitzkin, H., & Benos, A. (2013). Economic Crisis, Restrictive Policies, and the Population's Health and Health Care: The Greek Case. *American Journal of Public Health*, 1-9.
- Koumoundourou, G.A., Kounenou, K., & Siavara, E. (2012) Core Self-Evaluations, Career Decision Self- Efficacy, and Vocational Identity Among Greek Adolescents. *Journal of Career Development*, 39(3), 269-286.

- Koumoundourou, G., Tsaousis, I., & Kounenou, K. (2011). Parental Influences on Greek Adolescents' Career Decision – Making Difficulties: The Mediating Role of Core Self – Evaluations. *Journal of Career Assessment*, 19(2), 165-182.
- Lazaratou, H., Dikeos, D.G., Anagnostopoulos, D.C., & Soldatos, C.R. (2010). Depressive Symptomatology in High School Students: The Role of Age, Gender and Academic Pressure. *Community Ment Health J*, 46, 289-295.
- Lindfors, P., Solantus, T., & Rimpela, A. (2012). Fears for the future among finish adolescents in 1983-2007: From global concerns to ill health and loneliness. *Journal of Adolescence*, 35, 991-999.
- Livanos, I. (2010). The relationship between higher education and labour market in Greece: the weakest link?. *High educ*, 60, 473-489.
- Livanos, I., & Pouliakas, K. (2012). Wages return to university disciplines in Greece: are Greek higher education degrees Trojan Horses?. *Education Economics*, 19(4), 411-445.
- Malmberg, L-E., Ehrman, J., & Lithen, T. (2005). Adolescents' and parents' future beliefs. *Journal of Adolescence*, 28, 709-723.
- Matsaganis, M. (2011). The welfare state and the crisis: the case of Greece. *Journal of European Social Policy*, 21(5), 501-512.
- Neblett, N.G., & Cortina, S. (2006). Adolescents' thoughts about parents' jobs and their importance for adolescents' future orientation. *Journal of Adolescence*, 29, 795-811.

- Nooman, A.E., Hall, G., Blustein, D.L. (2007). Urban adolescents' experience of social class in relationships at work . *Journal of Vocational Behavior*, 70, 542-560.
- Poole, M., & Cooney, G.H. (1987). Orientations to the Future: A comparison of Adolescents in Australia and Singapore. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(2), 129-151.
- Psacharopoulos, G., & Tassoulas, S. (2004). Achievement at the higher education entry examinations in Greece: A Procrustean approach. *Higher Education*, 47, 241-252.
- Seringer, R., & Lilach, E. (2004). How adolescents construct their future: the effect of loneliness on future orientation. *Journal of Adolescence*, 27, 625-643.
- Siannou-Kyrgiou, E. (2010). Stratification in Higher Education, Choice and Social Inequalities in Greece. *Higher Education Quarterly*, 64(1), pp. 22-40.
- Siannou-Kyrgiou, E., & Tsiplakides, I. (2011). Similar performance, but different choices: social class and higher education choice in Greece. *Studies in Higher Education*, 36(1), 89-102.
- Sotiris, P. (2010). Rebels with a cause: The December 2008 Greek Youth Movements as the Condensation of Deeper Social and Political Contradictions. *International Journal of Urban and Regional Research*, 34(1), 203-209.
- Stamoulas, A. (2006). Greece Before the Bologna Process: Confronting or Embracing Quality Assume in Higher Education?. *Higher Education Policy*, 19,433-445.

- Tatar, M. (1998). Significant individuals in adolescence: adolescent and adult perspectives. *Journal of Adolescence*, 21, 691-702.
- Triliva, S., Varvantakis, C., Dafermos, M. (2013). *Digital Media, Young People, and the Economic Crisis in Greece*. Paper presented at the 7th Conference & Workshop on Global perspectives on digital media research: methodological approaches and data analyses. Rethymno, Greece, 21-24 October.
- Trommosdorf, G., Lamm, H., & Schmidt, R.W. (1979). A longitudinal study of Adolescents' Future Orientation (Time Perspective). *Journal of Youth and Adolescence*, 8(2), 131-147.
- Tsarouhas, D. (2012). The political Origins of the Greek Crisis: Domestic Failures and the EU Factor. *Insight Turkey*, 14(2), pp. 83-98.
- Tucker, C.J., Sharp, E.H., Stracuzzi, N.F., Gundy, K.T.V., & Rebellon, C. (2013). Rural parents' messages to their adolescent sons and daughters to leave their home Communities. *Journal of Adolescence*, 36, 963-970.
- Vryonides, M., & Gouvias, D. (2012). Parents' aspirations for their children's educational and occupational prospects in Greece: The role of social class. *International Journal of Educational Research*, 53, 319-329.
- Webley, P., & Nyhus, E.K. (2006). Parents' influence on children's future orientation and saving. *Journal of Economic Psychology*, 27, 140-164.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

1. Όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?
2. Ποια είναι τα όνειρα σου για το μέλλον?
3. Σε βοηθάει κανείς να διαμορφώσεις τα όνειρα σου, τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου?
4. Τι σημασία έχουν τα πρότυπα για σένα και με ποιους τρόπους νομίζεις ότι βοηθούν να προχωρήσεις?
5. Ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου στο μέλλον και γιατί?
6. Ποιες είναι οι σημαντικές αξίες για σένα?
7. Βλέπεις εμπόδια στο μέλλον και με ποιους τρόπους νομίζεις ότι μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?
8. Ποιες είναι οι προσδοκίες σου για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον ?
9. Πως βλέπεις στο μέλλον τον εαυτό σου επαγγελματικά?
10. Με πιο τρόπο η οικονομική κρίση επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?
11. Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

12. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1^η (ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ 15 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν Άντυ όπως σου είπα τώρα θα κάνουμε μια συνέντευξη σχετικά με τους στόχους σου και τα όνειρα σου για το μέλλον. Είσαι έτοιμη να αρχίσουμε?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι είμαι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μόνο να μιλάς λίγο πιο δυνατά για την ηχογράφιση.

ΈΦΗΒΟΣ: Ωραία ωραία.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Εντάξει πάμε στην πρώτη ερώτηση όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΈΦΗΒΟΣ: Για το τι θα γίνει μετά, όταν μεγαλώσω, τι θα ακολουθήσει, δηλαδή όταν λέμε σκέφτομαι το μέλλον μου τι θα κάνω στη ζωή μου μετά αν θα βρω δουλειά αν θα κάνω παιδιά οικογένεια όλα αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή σε απασχολεί κυρίως επάγγελμα και οικογένεια?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Τώρα ποια είναι τα όνειρα σου για το μέλλον έχεις σκεφτεί κάτι από τώρα?

ΈΦΗΒΟΣ: Όχι δεν σκέφτομαι από τώρα να μεγαλώσω λίγο ακόμη και από τότε θα αρχίσω να κάνω κάποια σχέδια, δηλαδή σε δυο τρία χρόνια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή δεν έχεις ένα πρώτο πλάνο αυτή την περίοδο?

ΈΦΗΒΟΣ: Όχι όχι τίποτα τα αφήνω όλα (γέλια) είναι νωρίς ακόμη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλά κάνεις (γέλια).

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν πάμε στην επόμενη ερώτηση σε βοηθάει κανένας να διαμορφώσεις τα όνειρα σου, τους στόχους και τις φιλοδοξίες σου?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι οι γονείς μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Με πιο τρόπο?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεε... Μου λένε να προσέχω διάφορα πράγματα και αργότερα όταν μεγαλώσω για το μέλλον δηλαδή μου λένε τι να προσέχω προκειμένου να αποφεύγω τους κινδύνους. Μου λένε να σπουδάσω αν το θέλω βέβαια, να κάνω οικογένεια για να συνεχίσουν μετά τα παιδιά μου εεε.. αυτά πιο πολύ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μόνο οι γονείς σου κάποιος άλλος?

ΈΦΗΒΟΣ: Και οι φίλοι μου γιατί περνάω πολύ χρόνο μαζί τους πιο πολύ βασικά από ότι περνάω με τους γονείς μου είμαι στο σχολείο μαζί τους, στο φροντιστήριο μετά εε και τώρα το καλοκαίρι που είμαι όλη μέρα μαζί τους και εεε... επηρεάζομαι από αυτούς κυρίως από αυτά που λένε .

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κάποιοι άλλοι που να σε βοηθούν όπως συγγενείς ή το σχολείο?

ΈΦΗΒΟΣ: Όχι όχι μόνο φίλοι και γονείς.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία λοιπόν πάμε στην επόμενη ερώτηση με ποιον τρόπο νομίζεις ότι τα πρότυπα σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: εεε ναι τα πρότυπα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καταρχήν έχεις πρότυπα δηλαδή κάτι ή κάποιους που να τους έχεις ως παραδείγματα για να προχωρήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Αααα όχι δεν έχω πρότυπα θέλω να έχω τη δική μου ζωή και τα δικά μου θέλω δεν έχω κανένα πρότυπο ότι κάνω το κάνω μόνη μου θέλω να είμαι αυτόνομη και ανεξάρτητη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο πολύ ωραία. Στο μέλλον ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει πιο πολύ θα ήθελα να έχω κοντά μου την οικογένεια μου και περισσότερο απ' όλους τη μαμά μου και τις φίλες μου γιατί εντάξει τις αγαπάω και με συμβουλεύουν να κάνω πράγματα αλλά με τον καλό τρόπο και όχι με τον κακό για να μην πληγώνω ή να κάνω κακό σε άλλους ανθρώπους.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τώρα ποιες είναι οι σημαντικές αξίες για σένα?

ΕΦΗΒΟΣ: Κοίτα όλα σημαντικά είναι αλλά πιο πολύ να αγαπάς τους δικούς σου ανθρώπους και να τους έχεις δίπλα σου τίποτε άλλο δεν είναι τόσο σημαντικό όσο είναι αυτό.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Συμφωνώ μαζί σου. Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια?

ΕΦΗΒΟΣ: Στο μέλλον σίγουρα υπάρχουν εμπόδια δεν γίνεται να είναι όλα εύκολα θα συναντήσω πολλά εμπόδια αλλά σιγά σιγά και με θάρρος θα τα καταφέρω.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή για να τα καταφέρεις χρειάζεται μόνο το θάρρος?

ΕΦΗΒΟΣ: Το θάρρος και η εξυπνάδα.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Το σημαντικότερο εμπόδιο για σένα πιο είναι?

ΕΦΗΒΟΣ: Το οικονομικό νομίζω γιατί αν δεν έχουν λεφτά οι δικοί δεν θα μπορέσω ούτε να σπουδάσω αργότερα αν σπουδάσω.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα..... Οι προσδοκίες σου για το θέμα της οικογένειας ποιες είναι?

ΕΦΗΒΟΣ: Δηλαδή?

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Θα ήθελες να κάνεις οικογένεια στο μέλλον ή όχι και γιατί?

ΕΦΗΒΟΣ: Ααα... Κοίταξε να δεις τώρα δεν το σκέφτομαι τόσο στα 18 μου θα αρχίσω να το σκέφτομαι πολύ πιο σοβαρά αλλά σίγουρα θα ήθελα να κάνω κάποια στιγμή και να κάνω και πολλά παιδιά γιατί μου αρέσουν πάρα πολύ τα παιδιά εεεε... αυτά εντάξει.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Στο μέλλον πως βλέπεις τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεεε.. Βασικά θα ήθελα να γίνω ένας καλός αστυνομικός δεν θα ήθελα να γίνω κάτι άλλο γιατί όπως είπαμε και πριν είναι το οικονομικό θέμα γιατί όταν είμαι μέσα στη σχολή θα πληρώνομαι. Και θα ήθελα να την προστατεύω την πόλη μου δεν θα ήθελα να έχει κακούς και όλα αυτά εεεε εντάξει αυτό πιο πολύ και γενικά θα ήθελα να είμαι μια επιτυχημένη αστυνομικός στο μέλλον θα έχω και τα παιδιά μου και μετά αυτά θα συνεχίσουν το δρόμο τους.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Πιστεύεις ότι για να είναι κάποιος επιτυχημένος στο μέλλον χρειάζεται μόνο την εργασία ή και την οικογένεια?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι βέβαια χρειάζεται και την οικογένεια γιατί σε στηρίζει η οικογένεια γιατί όταν είσαι μόνος σου λες θα τα καταφέρω, δεν θα τα καταφέρω δεν μπορείς να είσαι μόνος σου.

ΣΥΝΝΕΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τώρα με πιο τρόπο νομίζεις ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Τώρα η κρίση εντάζει εεε... Το ξαναείπα αν θέλω να σπουδάσω και οι γονείς μου δεν έχουν λεφτά πως θα με στηρίξουν και θα με στείλουν για σπουδές οπότε για αυτό σκέφτηκα αστυνομικός που δεν πας σε κανένα πανεπιστήμιο για να πεις ότι σπουδάζεις και μου αρέσει αυτή η δουλειά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΈΦΗΒΟΣ: Σε 10 χρόνια από τώρα εεε.. θέλω να είμαι μια επιτυχημένη αστυνομικός θα έχω παντρευτεί σίγουρα για παιδιά δεν το νομίζω εεε... τουλάχιστον θα θέλω να έχω μια δουλειά στα χέρια μου σίγουρα και να έχει σταματήσει και η οικονομική κρίση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και τώρα μια τελευταία ερώτηση. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Δηλαδή?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή ο κόσμος όπως είναι τώρα διαμορφωμένος σου αρέσει ή θα ήθελες να αλλάξεις κάτι και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Όχι αυτός ο κόσμος όπως είναι τώρα δεν μου αρέσει καθόλου δεν έχει ούτε προστασία, δεν υπάρχουν κανόνες καθόλου, δηλαδή υπάρχουν αλλά δεν τους ακολουθεί κανένας, το κράτος είναι διαλυμένο λεφτά δεν έχουμε και όλα αυτά με την οικονομική κρίση.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου ποια θα ήθελες να είναι?

ΈΦΗΒΟΣ: Καταρχήν να υπάρχει ασφάλεια διότι υπάρχουν πολλοί κλέφτες και δεύτερον να υπάρχουν και λεφτά γιατί δεν μπορεί να αναπτυχθεί μια χώρα και τρίτον τα νέα παιδιά που σπουδάζουν να βρίσκουν δουλειά και να προχωρούν στη ζωή τους και δηλαδή να δείξουμε στον κόσμο και στο εξωτερικό ότι η Ελλάδα είναι μια πολύ όμορφη χώρα και όχι να μας κρίνουν συνέχεια όπως κάνουν τώρα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πάρα πολύ ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ για τη συνέντευξη και να σου ευχηθώ να γίνεις μια καλή αστυνομικός.

ΈΦΗΒΟΣ: Ααα σε ευχαριστώ πάρα πολύ και σε σένα εύχομαι τα καλύτερα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2^η (ΓΙΩΤΑ 17 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν Γιώτα τώρα θα κάνουμε μια συνέντευξη σχετικά με τα όνειρα σου και τους στόχους για το μέλλον. Είσαι έτοιμη να αρχίσουμε?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι είμαι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία πάμε στην πρώτη ερώτηση. Όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε.. σίγουρα κάποιος επαγγελματικός στόχος εεε.. κάτι για ένα επάγγελμα που θα είναι σίγουρο για το μέλλον εεε... και να μπορώ τουλάχιστον οικονομικά να είμαι ανεξάρτητη αυτό πιο πολύ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Τώρα ποια είναι τα όνειρα σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεεε.. θα ήθελα μόλις τελειώσω του χρόνου το σχολείο να πάρω το απολυτήριο μου και στις πανελλαδικές θα ήθελα να γράψω πάρα πολύ καλά για να πετύχω το στόχο μου που είναι οι οικονομικές σχολές κυρίως. Αυτά πιο πολύ νομίζω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μάλιστα. Σε βοηθάει κανένας να διαμορφώσεις τα όνειρα σου, τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι βέβαια οι γονείς μου πρώτα από όλα εεε... και μετά οι καθηγητές μου που με εμπνυχώνουν όσο μπορούν και ύστερα οι κοντινοί μου οι φίλοι μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Με πιο τρόπο το κάνουν?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεεε με το να με εμπνυχώνουν και να μου λένε ότι δεν χρειάζεται στις αποτυχίες να το βάζω κάτω και να τα παρατάω αλλά να συνεχίζω με περισσότερο θάρρος και δίνοντας μου μια εικόνα για τον εαυτό μου γενικά λέγοντας μου τι κάνω σωστό και τι λάθος και να το διορθώνω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Τι σημασία έχουν τα πρότυπα για σένα και με ποιους τρόπους νομίζεις ότι σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Τα πρότυπα γενικά πια πρότυπα?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καταρχήν εσύ έχεις πρότυπα?

ΈΦΗΒΟΣ: Αα ναι βασικά έχω το αδερφό μου και θα ήθελα να του μοιάσω θα έλεγα ότι τον έχω σαν πρότυπο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Με ποιον τρόπο σε βοηθάει ο αδερφό σου?

ΈΦΗΒΟΣ: Βασικά τον θαυμάζω και είναι και μεγαλύτερος μου έτσι και αλλιώς και είναι και ανεξάρτητος όχι μόνο οικονομικά αλλά και γενικά σε όλα και άρχισε να δουλεύει από μικρή ηλικία και τα κατάφερε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μάλιστα. Τώρα ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου στο μέλλον και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεεε τους φίλους μου , τις φίλες μου δηλαδή και την οικογένεια μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Για πιο λόγο?

ΈΦΗΒΟΣ: Γιατί με στηρίζουν όσο κανείς άλλος.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ποιες είναι οι σημαντικές αξίες για σένα?

ΈΦΗΒΟΣ: Οι σημαντικότερες αξίες για μένα είναι η ζεστασιά της οικογένειας μου πάνω από όλα αυτό βασικά νομίζω είναι το σημαντικότερο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και εγώ μαζί σου. (γέλια και από τις δυο πλευρές). Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια και με πιο τρόπο νομίζεις ότι μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Ε ναι τα εμπόδια που βλέπουμε όλοι νομίζω ότι δεν υπάρχει πλέον δουλειά , ότι όλα τα παιδιά έχουν ένα πτυχίο αλλά δεν έχουν δουλειά τελικά δεν βρίσκουν δεν έχουν μόνιμη δουλειά και νομίζω ότι ο μόνος τρόπος είναι η αισιοδοξία για το μέλλον μόνο αυτό θα έλεγα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μάλιστα αισιοδοξία. Ποιες είναι οι προσδοκίες για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι θα ήθελα να κάνω οικογένεια αλλά με τα δεδομένα αυτά είναι δύσκολο ένα παιδί ή μάλλον ένας νέος να σκεφτεί να κάνει οικογένεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τώρα πως βλέπεις στο μέλλον τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεε θα ήθελα βασικά να έχω ένα γραφείο και μια πελατεία μόνιμη πελατεία αν και αυτό θα είναι λίγο δύσκολο γιατί για να ανοίξεις ένα γραφείο θα πρέπει να υπάρχει σίγουρα από πίσω κάποιος από την οικογένεια σου που θα σε σπρώξει και θα σε βοηθήσει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Με πιο τρόπο νομίζεις ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Βασικά αυτό που είπα και πιο πριν δεν αλλάζει πιο πολύ επαγγελματικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Χμμ. Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεε θα μπορούσα να είχα κάνει οικογένεια ίσως μπορεί και όχι θα δούμε και να έχω τελειώσει σίγουρα τις σπουδές δεν ξέρω τώρα θα δούμε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Πάμε και στην τελευταία μας ερώτηση. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεε το μέλλον θα ήθελα να χαρακτηρίζεται πιο πολύ από αγάπη, από στοργή μεταξύ των ανθρώπων εεε βασικά αυτό θα ήθελα πιο πολύ από όλα αυτό θα έλεγα ότι είναι πιο σημαντικό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Συμφωνώ και εγώ μαζί σου. Λοιπόν Γιώτα σε ευχαριστώ πολύ και να σου ευχηθώ καλή επιτυχία στις πανελλαδικές σου του χρόνου.

ΈΦΗΒΟΣ: Και εγώ σε ευχαριστώ να είσαι καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3^η (ΔΗΜΗΤΡΗΣ 17 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν Δημήτρη τώρα θα κάνουμε μια συνέντευξη σχετικά με τα όνειρα σου και τους στόχους σου για το μέλλον είσαι έτοιμος να αρχίσουμε?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πάμε στην πρώτη ερώτηση. Όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΕΦΗΒΟΣ: Εμένα εεε... τώρα έτσι όπως πάει η Ελλάδα είναι πολλά τουλάχιστον τη δουλειά σου να έχω μια δουλειά να δουλεύω όχι να είσαι σαν αυτούς τώρα που τους διώχνουν από τις δουλειές τους.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή μόνο το επαγγελματικό κομμάτι σου έρχεται στο μυαλό?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι εντάξει είναι και τα υπόλοιπα αλλά χωρίς δουλειά δεν μπορείς να ζήσεις κιάλας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και εγώ συμφωνώ μαζί σου. Ωραία πάμε στην επόμενη ερώτηση. Ποια είναι τα όνειρα σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Εντάξει δεν τα έχω κάνει ακόμη αλλά έπαιζα εεε... ήθελα να ξεκινήσω επαγγελματικό μπάσκετ αλλά έπαθα ένα σοβαρό τραυματισμό στο πόδι και μου είπε ο γιατρός να σταματήσω αναγκαστικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και τώρα τι σκέφτεσαι για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Κοίτα τώρα έχω ξεκινήσει για ηλεκτρολόγος πηγαίνω στο τεχνικό λύκειο. Διάλεξα αυτή την ειδικότητα εεε.... εντάξει γιατί έχει και κάποια χρήματα δηλαδή εντάξει βγαίνει το μεροκάματο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ : Πολύ ωραία τώρα σε βοηθάει κανένας να διαμορφώσεις τα όνειρα σου τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι εντάξει αυτά τα διαμορφώνω και μόνος μου δεν θέλω βοήθεια από κανέναν τα κανονίζω όλα μόνος μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Είσαι αυτόνομο παιδί (γέλια και από τις δυο πλευρές). Να συνεχίσουμε. Τι σημασία έχουν τα πρότυπα για σένα και πως σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Τα πρότυπα εεε. εντάξει τώρα στην ηλικία μας βλέπουμε ένα μεγαλύτερο και παίρνουμε έμπνευση για να κάνουμε και εμείς κάτι να προχωρήσουμε στη ζωή μας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Εσύ έχεις κάποιον από τον οποίο να παίρνεις έμπνευση?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεε... είναι ο ξάδερφος μου τώρα που είναι ηλεκτρολόγος και πήρα την ιδέα να το δοκιμάσω γιατί εντάξει βλέπω ότι τα πάει καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή αυτός σε παρακίνησε για να γίνεις ηλεκτρολόγος?

ΈΦΗΒΟΣ : Βασικά ναι πήρα την ιδέα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο πολύ ωραία. Τώρα ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου στο μέλλον και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Στο μέλλον.... Καταρχάς θα ήθελα να είχα την οικογένεια μου γιατί είναι αυτή που μου στάθηκε τόσα χρόνια και θέλω να τους σταθώ και εγώ όταν θα φτάσουν σε μια ηλικία που δεν θα μπορούν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Για σένα ποιες είναι οι σημαντικές αξίες?

ΈΦΗΒΟΣ: Αξίες... Να έχεις δίπλα σου την οικογένεια σου που σε στηρίζει και φίλους που να σου στέκονται και να περνάς καλά μαζί τους. Όλα τα άλλα είναι περιττά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια και με ποιους τρόπους νομίζεις ότι μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Επειδή από μικρός είχα πολλά εμπόδια όπως μεγάλωνα τα έχω πάρει χαλαρά. Εντάξει όταν τα συναντήσω θα βρω τότε τους τρόπους δεν θα τα σκέφτομαι από τώρα χαλαρά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή τον τραυματισμό σου στο πόδι πως τον αντιμετώπισες?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει μου είπε ο γιατρός ότι δεν μπορείς να παίζεις εντάξει με πείραξε λίγο αλλά εντάξει λέω θα βρω κάτι άλλο να ασχοληθώ και πήγα στο τεχνικό για ηλεκτρολόγος μια ειδικότητα αλλιώς δεν θα πήγαινα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή με πιο τρόπο νομίζεις ότι μπορείς να αντιμετωπίσεις τα εμπόδια?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει πρέπει να έχεις ελπίδες στη ζωή σου γιατί δεν μπορείς να συνεχίσεις.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Συμφωνώ μαζί σου. Τώρα ποιες είναι οι προσδοκίες σου για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Όλοι θέλουν να κάνουν οικογένεια αλλά έτσι όπως είναι τα πράγματα είναι λίγο δύσκολο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή αν καλύτερέψουν τα πράγματα θα εσύ θα ήθελες να κάνεις οικογένεια?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι θα ήθελα και τώρα θέλω να κάνω αλλά εντάξει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Σου εύχομαι να βρεις την κατάλληλη και να κάνεις.

ΈΦΗΒΟΣ: Ευχαριστώ (γέλια και από τις δυο πλευρές).

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πώς βλέπεις στο μέλλον τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει το είπα και πριν αυτό με το ηλεκτρολόγος εντάξει δεν θέλω να έχω πολλά πράγματα στη ζωή μου θέλω να ξέρω κάτι και να το κάνω καλά όχι να κάνω πολλά πράγματα και μετά να μπερδεύομαι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Με ποιον τρόπο νομίζεις ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον ?

ΈΦΗΒΟΣ: Εμένα (γέλια). Εντάξει αυτή τη στιγμή δεν με επηρεάζει εντάξει είμαι και μικρός ακόμη δεν με απασχολεί και πολύ θα τα δω μεγαλώνοντας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΈΦΗΒΟΣ: Ξέρω εγώ όπως είμαι τώρα απλά σε μεγαλύτερη ηλικία (γέλια).

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή φαντάζεσαι εσένα απλά μεγαλύτερο?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεεε.... Όχι εντάξει να έχω την οικογένεια μου δίπλα μου να με στηρίζει και να τη στηρίζω και εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο. Και πάμε και στην τελευταία ερώτηση τώρα. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Τι εννοείς?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή ο κόσμος όπως είναι τώρα διαμορφωμένος σου αρέσει , δεν σου αρέσει , θα άλλαζες κάτι σε αυτόν ή όχι και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Τώρα όχι δεν μου αρέσει πριν 3- 4 χρόνια ήταν καλύτερος τώρα είναι όλοι αυτοί οι καυγάδες που γίνονται, είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος αυτά θα ήθελα πιο πολύ να μην συμβαίνουν μακάρι να γυρίζαμε πίσω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πάρα πολύ ωραία. Δημήτρη σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει δεν κάνει τίποτα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4^η (ΕΥΓΕΝΙΑ 15 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν Ευγενία όπως σου είπα και πριν τώρα θα σου πάρω μια συνέντευξη σχετικά με το μέλλον σου είσαι έτοιμη να αρχίσουμε?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία πάμε στην πρώτη ερώτηση όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΕΦΗΒΟΣ: Όταν ακούω τη λέξη μέλλον εεε... μου έρχεται στο μυαλό εμένα εγώ δηλαδή να είμαι σε κάποια άλλη πόλη και να σπουδάζω σε κάποιο άλλο νομό δεν θέλω να είμαι στο χωριό θέλω να πάω παραπέρα .

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Γιατί δεν θες να είσαι στο χωριό?

ΕΦΗΒΟΣ: Κοίταξε εδώ δεν δίνονται πολλές ευκαιρίες στο χωριό δεν έχεις με κάτι να ασχοληθείς γι αυτό θέλω να φύγω μόνο με τα αγροτικά μπορείς να ασχοληθείς εδώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Τώρα ποια είναι τα όνειρα σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Κοίταξε τα όνειρα μου εεε.... έχω ονειρευτεί δηλαδή εεε... σε 3 χρόνια που θα τελειώσω και το λύκειο να σπουδάσω όπως είπα και πριν κάπου αλλού. Εντάξει και την οικογένεια σιγά σιγά αλλά εντάξει αυτό είναι και πολύ νωρίς ακόμη για να το σκέφτομαι αλλά κάποια στιγμή σίγουρα θα ήθελα να φτιάξω τη δική μου οικογένεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Σε αυτή τη φάση που βρίσκεσαι τώρα σε βοηθάει κανείς να διαμορφώσεις τα όνειρα σου, τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι με βοηθούν οι γονείς μου και οι συγγενείς μου. Μου λένε να διαβάζω για να προχωρήσω στη ζωή μου όλα αυτά και γενικά τι να προσέχω και τι όχι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μόνο αυτοί κάποιος άλλος?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι κυρίως αυτοί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τα πρότυπα τι σημασία έχουν για σένα και πως σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Έχω κάποια πρότυπα δηλαδή κάποια παραδείγματα που να λέω θέλω να γίνω σαν και αυτόν εεε... παίρνω παραδείγματα από φίλους που είναι μεγαλύτεροι από εμένα και σπουδάζουν εμ... και θα ήθελα να γίνω να πω δηλαδή ότι θέλω να γίνω σαν και αυτόν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τώρα ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου στο μέλλον και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Θα ήθελα να έχω την οικογένεια μου πάνω απ' όλα και τους φίλους μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Εμ... για το λόγο του ότι με στηρίζουν και θα με στηρίξουν συναισθηματικά κυρίως και γενικά όποτε τους χρειαστώ είναι δίπλα μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μόνο αυτούς?

ΈΦΗΒΟΣ: Προς το παρόν ναι μόνο αυτοί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Ποιες είναι οι σημαντικές αξίες για σένα?

ΈΦΗΒΟΣ: Σημαντικές αξίες χμμ... Κοίταξε να έχεις τη στήριξη της οικογένειας σου δηλαδή ανθρώπους που σε αγαπάνε, τους φίλους σου και να σπουδάσεις κάτι ώστε να μπορείς να ασχοληθείς με κάτι στο μέλλον.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πάρα πολύ ωραία. Εσύ βλέπεις εμπόδια στο μέλλον και με ποιους τρόπους μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Κοίτα εμπόδια σίγουρα υπάρχουν πάνω από όλα και το πιο σημαντικό νομίζω είναι το οικονομικό, η οικονομική κρίση που υπάρχει εδώ στην Ελλάδα εεε... ελπίζω κάποια στιγμή να λυθεί και σύντομα....

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή μόνο το οικονομικό βλέπεις σαν εμπόδιο για το μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι κυρίως αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και πως νομίζεις ότι μπορείς να το αντιμετωπίσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Κοίτα αυτό δεν λύνεται μόνο από ένα άτομο πρέπει όλοι παρέα να κάνουμε κάτι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και εγώ είμαι μαζί σου σε αυτό. Αλλά αν αυτή η κατάσταση συνεχιστεί και εξακολουθεί να υπάρχει και αφού τελειώσεις το λύκειο τι νομίζεις ότι μπορείς να κάνεις για να το αντιμετωπίσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Κοίταξε αν αυτό το πράγμα δεν σταματήσει εδώ πιστεύω ότι θα είναι δύσκολο να πραγματοποιήσω τα όνειρα μου δηλαδή να σπουδάσω ή να βρω δουλειά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή πιστεύεις ότι δεν αντιμετωπίζεται?

ΈΦΗΒΟΣ: Κοίτα το συγκεκριμένο δεν ξέρω όπως είπα και πριν όλοι πρέπει να κάνουμε κάτι όχι μόνο ο ένας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Τώρα ποιες είναι οι προσδοκίες σου για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Για το θέμα της οικογένειας εμμ..... Εννοείς αν θα ήθελα να κάνω οικογένεια?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ναι αν θα ήθελες ή όχι και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι εννοείται πως θα ήθελα αλλά μετά τα 28 ή ενδιάμεσα 28-30 πιο νωρίς δεν το βλέπω. Να έχουν μπει δηλαδή κάποια πράγματα σε τάξη να έχω τη δουλειά μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Πώς βλέπεις στο μέλλον τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΈΦΗΒΟΣ: Θα ήθελα να ασχοληθώ με τους υπολογιστές δηλαδή προγραμματίστρια και να βρω κάτι πάνω σε αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Με πιο τρόπο νομίζεις ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Κοίταξε αν συνεχίσει να υπάρξει η οικονομική κρίση δεν θα μπορέσω να σπουδάσω και να κάνω αυτά που θέλω αν όχι όλα τα περισσότερα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή τι είναι αυτό που απειλεί περισσότερο η οικονομική κρίση?

ΈΦΗΒΟΣ: Κυρίως σπουδές γιατί αν δεν έχουν λεφτά οι δικοί μου δεν θα μπορέσω να σπουδάσω και αργότερα το επάγγελμα ότι μπορεί να μην βρω δουλειά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Εσύ πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΈΦΗΒΟΣ: Εμμ.. πως φαντάζομαι τον εαυτό μου σε 10 χρόνια από τώρα εμμ... σε 10 χρόνια από τώρα θα είμαι 25 χρονών φαντάζομαι να δουλεύω έτσι θέλω να πιστεύω τουλάχιστον, να είμαι σε κάποιο άλλο νομό ή σε κάποια άλλη πόλη. Η προτίμηση που έχω είναι στην Αθήνα αν όχι εκεί σίγουρα κάπου αλλού οπωσδήποτε πιο πολύ βέβαια στην Αθήνα γιατί εκεί έχω και συγγενείς που μπορούν να με βοηθήσουν θα έχω κάποιο σπίτι ενώ σε κάποια άλλη πόλη δεν θα έχω κάτι άλλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή μόνο επαγγελματικά φαντάζεσαι τον εαυτό σου?

ΈΦΗΒΟΣ: Κοίτα πάνω από όλα σκέφτομαι την εργασία γιατί εντάξει αν δεν έχεις κάτι σταθερό να βγάζεις ένα μεροκάματο είναι δύσκολο να κάνεις και όλα τα υπόλοιπα όπως οικογένεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Ωραία πάμε τώρα στην τελευταία μας ερώτηση. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Δηλαδή?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή ο κόσμος έτσι όπως είναι τώρα διαμορφωμένος σου αρέσει δεν σου αρέσει και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Ααα... Βασικά θα ήθελα να αλλάξω τις κόντρες μεταξύ των ανθρώπων ξέρεις να μην υπάρχει κακία και να βοηθάμε τους ανθρώπους που δεν έχουν στέγη και φαγητό και όλα αυτά, να μαζεύουμε λεφτά να τα δίνουμε σε άστεγους τέτοια πράγματα γιατί δεν γίνονται στις μέρες μας. Βασικά αυτά πιο πολύ όχι κάτι άλλο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μακάρι να αλλάξουν όλα αυτά. Λοιπόν Ευγενία σε ευχαριστώ πολύ για την συνέντευξη και σου εύχομαι να κάνεις όσα περισσότερα πράγματα μπορείς στη ζωή σου.

ΈΦΗΒΟΣ: Ευχαριστώ να είσαι καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5^η (ΓΕΩΡΓΙΑ 18 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν Γεωργία όπως σε έχω ενημερώσει θα κάνουμε μια συνέντευξη με θέμα έφηβοι και μέλλον είσαι έτοιμη να αρχίσουμε?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΈΦΗΒΟΣ: Όταν ακούω τη λέξη μέλλον μου έρχεται στο μυαλό η οικογένεια που θα μπορούσα να κάνω, τα παιδιά, μια δουλειά σταθερή που θα μπορούσα να βρω εεμμ... αυτά είναι τα σημαντικά για μένα βασικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Πάμε στην επόμενη ερώτηση. Ποια είναι τα όνειρα σου για το μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Για τον μέλλον εμ... (σιωπή). Ε όπως είπα και πριν θα ήθελα να κάνω οικογένεια, φαντάζομαι τα παιδιά που θα μπορούσα να κάνω να βρω και μια σταθερή δουλειά για να μπορώ να τα συντηρώ να μπορώ π.χ. να νοικιάσω ένα σπίτι για να ζω με την οικογένεια μου με τον άντρα μου και τα παιδιά μου, να έχω γνωστούς, φίλους να με στηρίζουν αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Σε βοηθάει κανένας να διαμορφώσεις τα όνειρα σου , τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι με βοηθάνε η οικογένεια μου, οι φίλοι μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Με ποιον τρόπο?

ΈΦΗΒΟΣ: Μου λένε για παράδειγμα τι να καλυτερέψω στο χαρακτήρα μου για να πετύχω συγκεκριμένα πράγματα όπως για παράδειγμα κάνω κάτι κακό το σιδηρότε και το καταλαβαίνουν και μου το λένε ότι αυτό είναι λάθος και δεν θα σε βοηθήσει σε κάποια πράγματα στη ζωή σου και την επόμενη φορά δεν κάνω το ίδιο λάθος σκέφτομαι περισσότερο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μάλιστα. Τα πρότυπα για σένα τι σημασία έχουν και με ποιους τρόπους σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Εεε.. Τα πρότυπα δεν έχουν καμία σημασία για μένα γιατί ναι μεν θαυμάζω κάποιον ή κάποιους που μπορεί να κάνουν κάτι με κάποιους τρόπους η διαδικασία

δηλαδή με εντυπωσιάζει αλλά δεν με ενδιαφέρει το αποτέλεσμα ας πούμε δεν κρέμομαι από τα πρότυπα δεν δίνω βάση απλά βλέπω και θαυμάζω από μακριά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή δεν τα θεωρείς σημαντικά?

ΈΦΗΒΟΣ: Όχι δεν τα θεωρώ σημαντικά πιστεύω στον εαυτό μου γι αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τώρα ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου στο μέλλον και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Την οικογένεια μου πάνω από όλα θέλω να με στηρίζουνε να με αγαπούνε να μου λένε τι να κάνω όχι με αυτή την έννοια να μου λένε π.χ. καλά πράγματα ακόμη και λάθη να κάνω να μην μου λένε μπράβο αλλά να με στηρίζουν πάνω από όλα. Τους φίλους μου γιατί βρίσκομαι σε καθημερινή βάση μαζί τους και πιο πολύ αυτοί μου διαμορφώνουν το χαρακτήρα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Ποιες είναι οι σημαντικές αξίες για σένα?

ΈΦΗΒΟΣ: Σημαντικές αξίες για μένα είναι ο σεβασμός μου αρέσει να σέβομαι τον άλλον αρκεί βέβαια να με σέβεται και αυτός το τονίζω αυτό οποιοσδήποτε και αν είναι αυτός εεε.. η καλή ψυχολογία που θα έχω κάθε μέρα μετά είναι το θάρρος πάνω από όλα γιατί αν δεν έχουμε θάρρος δεν μπορούμε να κάνουμε πολλά πράγματα αυτά νομίζω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο. Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια και ποιους τρόπους μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Βλέπω εμπόδια όπως η οικονομική κρίση, τα λιγιστά λεφτά ας πούμε δουλειές δεν υπάρχουν για να βρούμε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή το κυριότερο εμπόδιο στο μέλλον είναι το οικονομικό?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι νομίζω όλα τα άλλα αντιμετωπίζονται.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή το οικονομικό δεν αντιμετωπίζεται?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει αντιμετωπίζεται εγώ βέβαια δεν μπορώ να κάνω κάτι αλλά οι μεγαλύτεροι μπορούν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Εσύ δηλαδή τι θα έκανες?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει θα περιορίζα τα έξοδα μου γιατί εμείς οι Έλληνες ξέρεις το έχουμε αυτό δηλαδή δεν έχουν λεφτά και πάλι ξοδεύουν θα μπορούσαμε να ελαττώσουμε τα έξοδα μας κάποιοι που έχουν περισσότερα να προσφέρουν σε αυτούς που δεν έχουν και γενικά να βοηθάνε αυτό. Αυτά μπορούμε να κάνουμε εμείς εντάξει οι μεγαλύτεροι μπορούν να κάνουν περισσότερα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Σαν τι δηλαδή?

ΕΦΗΒΟΣ: Εντάξει ο πρωθυπουργός της κάθε χώρας μπορεί να κάνει περισσότερα μπορεί να κάνει τα πάντα για να φτιάξει τη χώρα του.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Ποιες είναι οι προσδοκίες σου για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Θα ήθελα να κάνω οικογένεια στο μέλλον και παιδιά και να βρω μια δουλειά για να μπορέσω να τα συντηρήσω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο. Πως βλέπεις τον εαυτό σου επαγγελματικά στο μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε... Δεν με ενδιαφέρει κάποια συγκεκριμένη θέση απλά θα ήθελα να βρω μια δουλειά σε μαγαζί πωλήτρια ή σερβιτόρα σε οτιδήποτε δεν έχω κάτι συγκεκριμένο ότι να ναι το μεροκάματο να βγαίνει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Με ποιον τρόπο νομίζεις ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Τα επηρεάζει γιατί δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας δεν μπορούμε εύκολα να βρούμε μια δουλειά δεν θα μπορώ π.χ. στο μέλλον αν δεν έχω μια δουλειά να συντηρώ τα παιδιά μου. Παίζει μεγάλο ρόλο γιατί όλοι τώρα σκέφτονται τα παιδιά πόσα παιδιά θα κάνουν ανάλογα με το πόσα λεφτά θα έχουν είναι πάρα πολλά έξοδα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΕΦΗΒΟΣ: Πάνω από όλα να έχω βρει δουλειά να έχω κάνει οικογένεια παιδιά να έχω το σπίτι μου τους φίλους μου την οικογένεια μου δίπλα μου ανθρώπους που με αγαπούν να με σέβονται να έχω μια ήρεμη ζωή γαλήνια βασικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Και τώρα πάμε και στην τελευταία μας ερώτηση. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Δηλαδή τι εννοείς?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ο κόσμος όπως είναι τώρα διαμορφωμένος σου αρέσει ή δε σου αρέσει και αν δεν σου αρέσει τι θα άλλαζες σε αυτόν?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι δεν μου αρέσει καθόλου θα ήθελα να άλλαζα πάρα πολλά πράγματα όπως η οικονομική κρίση ας πούμε που μαστίζει όλο τον κόσμο εεε... θα μπορούσα θα ήθελα βασικά να αλλάξει πολύ αυτό εεε.. το περιβάλλον που καταστρέφεται μέρα με τη μέρα υπάρχουν και πολλοί θάνατοι πολλά τροχαία οτιδήποτε ατύχημα που πεθαίνει κάποιος είτε ασθένεια είτε από κάποιο μεταφορικό μέσο θα ήθελα να αλλάξει και αυτό να μην υπάρχουν θάνατοι και πολύ ειδικά τα παιδιά που ακούγονται πολύ ότι πεθαίνουν και στην ουσία αυτά είναι το μέλλον και έτσι υπάρχει και μια υπογεννητικότητα που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας και εντάξει θα ήθελα και ειρήνη και αγάπη στον κόσμο να μιλάμε μεταξύ μας υπάρχουν

κάθε μέρα τσακωμοί θα μπορούσαμε π.χ. να μιλάμε με όλους να μην τσακωνόμαστε να είμαστε ήρεμοι άνθρωποι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία Γιωργία σε ευχαριστώ πάρα πολύ για την συνέντευξη και σου εύχομαι να προχωρήσεις και να κάνεις αυτά που θέλεις στη ζωή σου.

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι και εγώ ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6^η (ΣΠΥΡΟΣ 14 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Τώρα Σπύρο θα σου πάρω μια συνέντευξη και θα σου κάνω μερικές ερωτήσεις σχετικά με τα όνειρα σου και τους στόχους σου για το μέλλον. Είσαι έτοιμος να αρχίσουμε?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι είμαι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία πάμε στην πρώτη ερώτηση. Όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΈΦΗΒΟΣ: Αυτό που μου έρχεται στο μυαλό είναι η εργασία πιο πολύ τι θα κάνω που θα δουλεύω αυτό πιο πολύ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τα όνειρα σου για το μέλλον πια είναι?

ΈΦΗΒΟΣ: Δεν τα έχω σκεφτεί ακόμη αλλά θα ήθελα να σπουδάσω για να βρω μια καλή δουλειά αλλά τώρα δεν έχω και πολύ όρεξη για διάβασμα (γέλια) θα δούμε όμως...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μόνο αυτό? Κάτι άλλο?

ΈΦΗΒΟΣ: Ε ναι αυτό πιο πολύ εντάξει είμαι και μικρός ακόμη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Σε βοηθάει κανείς να διαμορφώσεις τα όνειρα σου, τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου?

ΈΦΗΒΟΣ: Πιο πολύ οι γονείς με βοηθάνε και οι φίλοι μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Με πιο τρόπο?

ΈΦΗΒΟΣ: Πιο πολύ με συμβουλεύουν να διαβάζω για να μπορέσω μετά να σπουδάσω εντάξει και ο πατέρας μου μου λέει να σπουδάσω για να μην είμαι στα χωράφια εντάξει και παίρνω και ιδέες από τους φίλους γιατί κάνω και με μεγαλύτερα παιδιά παρέα που πάνε ΟΑΕΔ και εντάξει παίρνω ιδέες από αυτούς που κάνουν διάφορες ειδικότητες.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Α μάλιστα. Και σκέφτεσαι και εσύ κάτι για κάποια συγκεκριμένη ειδικότητα?

ΈΦΗΒΟΣ: Προς το παρόν παίρνω ιδέες αυτό.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Τώρα τα πρότυπα τι σημασία έχουν για σένα και πως νομίζεις ότι σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει πρότυπα δεν έχω πολλά όχι τόσα..... Δεν έχω τραγουδιστές ή διάσημους πιο πολύ από ανθρώπους γνωστούς μου που έχουν καλές θέσεις σε δουλειές ή να έχουν δικές τους επιχειρήσεις όπως μαγαζιά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Εντάξει. Στο μέλλον ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου και γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Τους γονείς μου, τα αδέρφια μου και τους φίλους μου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Γιατί?

ΈΦΗΒΟΣ: Γιατί με στηρίζουν είναι δίπλα μου όταν τους χρειαστώ και ότι θέλω να κάνω είναι δίπλα μου εντάξει μου δίνουν και λεφτά και ξέρουν και περισσότερα και από μένα και με συμβουλεύουν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μάλιστα. Ποιες είναι οι σημαντικές αξίες για σένα?

ΈΦΗΒΟΣ: Πιο πολύ το να προσπαθείς και να διαβάζεις για να πετύχεις κάτι καλό μετά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια και με ποιους τρόπους νομίζεις ότι μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Ναι βλέπω εμπόδια και πιο πολύ τα οικονομικά γιατί αν δεν δουλεύεις δεν μπορείς ούτε να διασκεδάσεις να βγεις με φίλους και να περάσεις καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και με ποιους τρόπους νομίζεις ότι μπορείς να τα ξεπεράσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Πιο πολύ με το διάβασμα για να βρω μια καλή δουλειά και να περνάω καλύτερα από τώρα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ποιες είναι οι προσδοκίες σου για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Είναι πολύ νωρίς ακόμη δεν έχω σκεφτεί μπορεί να κάνω οικογένεια μπορεί και να μην κάνω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μάλιστα. Στο μέλλον πως βλέπεις τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΈΦΗΒΟΣ: Δηλαδή τι θέλω να γίνω?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ναι.

ΈΦΗΒΟΣ: Σκέπτομαι γεωπόνος ή κάτι με τα αγροτικά αν δεν τα καταφέρω γιατί εντάξει πάω στα χωράφια βοηθάω τον πατέρα μου έχω μια ιδέα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο. Με πιο τρόπο νομίζεις ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει και με τη δουλειά αλλά και στη διασκέδαση να μην μπορώ να βγω με τους φίλους μου αυτά πιο πολύ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΈΦΗΒΟΣ: Σκέφτομαι να έχω μια δουλειά να βγάζω λεφτά και εντάξει να περνάω καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Πάμε στην τελευταία ερώτηση. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΈΦΗΒΟΣ: Πως το εννοείς?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ο κόσμος στον οποίο ζούμε σου αρέσει δεν σου αρέσει θα άλλαζες κάτι ή δεν θα άλλαζες κάτι?

ΈΦΗΒΟΣ: Αυτό με τη δουλειά πιο πολύ να βρίσκουμε πιο εύκολα δουλειά και την περιοχή που ζούμε εδώ πέρα να έχει περισσότερα μέρη να διασκεδάσεις και να μην τρέχουμε στην άλλη άκρη για να βγούμε για καφέ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο Σπύρο σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΈΦΗΒΟΣ: Εντάξει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7^η (ΣΤΑΘΗΣ 17 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν Στάθη όπως σου είπα και πριν τώρα θα σου πάρω μια συνέντευξη σχετικά με τα όνειρα σου και τους στόχους σου για το μέλλον. Είσαι έτοιμος να αρχίσουμε?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι είμαι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε..ας πούμε η ζωή μου μετά από κάποια χρόνια, μετά που θα τελειώσω το λύκειο που θα μπω στο πανεπιστήμιο πρώτα ο θεός και γενικά μετά η ζωή μου αν θα φτιάξω οικογένεια και πως θα είναι... όλα αυτά..

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Τα όνειρα σου για το μέλλον ποια είναι?

ΕΦΗΒΟΣ: Σκέφτομαι πρώτα από όλα να μπω σε μια καλή σχολή στο πανεπιστήμιο εεε.. δεύτερον μετά να βρω δουλειά για να μπορώ να ζω και δεύτερον ή τρίτον μάλλον να φτιάξω μια οικογένεια και να έχω ένα καλό εισόδημα για να τη συντηρώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο. Τώρα σε αυτή τη φάση που βρίσκεσαι σε βοηθάει κανείς να διαμορφώσεις τα όνειρά σου, τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε όχι ιδιαίτερα εντάξει με συμβουλεύουν οι γονείς μου να διαβάσω και όλα αυτά αλλά εγώ θα κάνω αυτό που θέλω δεν με επηρεάζουν και τόσο πολύ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Τα πρότυπα τι σημασία έχουν για σένα και με ποιους τρόπους νομίζεις ότι βοηθούν να προχωρήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Τα πρότυπα?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ναι . Καταρχήν έχεις πρότυπα?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι έχω τον πατέρα μου τον θαυμάζω γιατί αυτός από μικρός η οικογένεια του είχανε οικονομικά προβλήματα αυτός δούλευε και συντηρούσε την οικογένεια από αυτόν περνούσαν όλα και έτσι και ας πούμε θέλω λέω ας πούμε από μέσα μου θέλω να βρω κάποια δουλειά να δουλεύω να συντηρώ την οικογένεια μου να μην τους λείψει τίποτα εε αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή τον πατέρα σου που τον έχεις σαν πρότυπο πως σε βοηθάει να προχωρήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Παίρνω δύναμη από αυτόν και από αυτά που έχει καταφέρει και λέω θα τα καταφέρω και εγώ και θέλω να του μοιάσω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Στο μέλλον ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου και γιατί?

ΕΦΗΒΟΣ: Ε κυρίως τους φίλους μου γιατί μπορείς να μοιραστείς πολλά πράγματα, τους γονείς μου φυσικά εντάξει γιατί είναι και το χρηματικό θέμα εντάξει άλλο είναι να έχεις τους γονείς σου και άλλο τους φίλους σου δεν είναι το ίδιο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ποιες είναι οι σημαντικές αξίες για σένα?

ΕΦΗΒΟΣ: Μου το εξηγείς αυτό?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ναι στη ζωή τι θεωρείς σημαντικό?

ΕΦΗΒΟΣ: Πρώτα από όλα να κάνεις οικογένεια για να συνεχιστεί και το όνομα που λέμε να κάνεις παιδιά να έχεις μια δουλειά αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια και με ποιους τρόπους μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι υπάρχουν εμπόδια σίγουρα και το οικονομικό αλλά με μια δουλειά με προσπάθεια να βρεις μια καλή δουλειά εντάξει και τώρα με την οικονομική κρίση είναι δύσκολο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή μόνο το οικονομικό θεωρείς εμπόδιο?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε ναι εντάξει και αυτά τώρα τα μέτρα και τους φόρους που βάζει η κυβέρνηση όλα αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή όλα αυτά πως μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Με προσπάθεια και με καλή θέληση όλα γίνονται πιστεύω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Ποιες είναι οι προσδοκίες σου για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον? Δηλαδή θα ήθελες να κάνεις οικογένεια ναι ή όχι και γιατί?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι θα ήθελα να κάνω οικογένεια κοίτα εγώ αγαπάω πολύ τα παιδιά και βέβαια θέλω να γίνω και εγώ πατέρας και ναι θέλω να φτιάξω και εγώ τη δική μου οικογένεια εντάξει για να συνεχιστεί και το όνομα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πώς βλέπεις στο μέλλον τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΕΦΗΒΟΣ: Κοίτα εγώ σκέφτομαι στο πανεπιστήμιο να δώσω στις οικονομικές σχολές κυρίως κάτι στατιστικά οικονομολόγος κάτι τέτοιο θέλω να γίνω εντάξει βέβαια αυτή η σχολή δεν έχω ψάξει να δω αν έχει ζήτηση αλλά θα δούμε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή ένα επάγγελμα θα το ακολουθήσεις αν έχει ζήτηση?

ΕΦΗΒΟΣ: Πρώτα αν μου αρέσει αλλά θα κοιτάξω και τη ζήτηση δηλαδή αν κοιτάξω ένα επάγγελμα παραδείγματος χάρη που βγαίνουν εκατομμύρια παιδιά κάθε χρόνο και να παίρνουν το 1/10 δεν θα πάω εκεί πέρα γιατί θα έχω πάρα πολύ μικρές πιθανότητες να με πάρουν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Έχεις δίκιο. Η οικονομική κρίση με ποιον τρόπο επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε παραδείγματος χάριν πες τώρα ότι πας από τα επάλ μαθαίνεις μια τέχνη να στο πω και έτσι δεν είναι καιρός να ανοίξεις ένα κατάστημα να ανταπεξέλθεις οικονομικά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή η οικονομική κρίση επηρεάζει μόνο το επάγγελμα?

ΕΦΗΒΟΣ: Κυρίως ναι γιατί ακολουθείς ένα επάγγελμα που σου αρέσει αλλά πρέπει να κοιτάξεις έχει ζήτηση γιατί αν δεν έχει θα είναι δύσκολο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΕΦΗΒΟΣ: Θέλω να φαντάζομαι ότι θα έχω παιδιά να έχω οικογένεια να έχω παντρευτεί πρώτα ο θεός να έχω κοντά τους φίλους μου όλα αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Και πάμε και στην τελευταία ερώτηση ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Δηλαδή?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή ο κόσμος όπως είναι τώρα διαμορφωμένος σου αρέσει ή θα άλλαζες κάτι?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι δεν μου αρέσει δεν θα ήθελα να υπάρχουν τόσο πολλοί φόροι να μην υπήρχαν τόσο οικονομικά προβλήματα να μην είναι τόσο άστεγοι και φτωχοί και γενικά να υπήρχαν καλύτερες συνθήκες ζωής.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Αυτό ήταν θα ήθελες να σχολιάσεις κάτι να προσθέσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι εντάξει.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία σε ευχαριστώ πολύ.

ΕΦΗΒΟΣ: Εντάξει και εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8^η (ΕΙΡΗΝΗ 17 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Τώρα Ειρήνη θα σου πάρω μια συνέντευξη σχετικά με τα όνειρα σου και τους στόχους σου στο μέλλον. Είσαι έτοιμη να αρχίσουμε?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε οικογένεια, σπουδές , νε είμαι με τους φίλους μου και με τους σημαντικούς ανθρώπους που με στηρίζουν αυτά πάνω κάτω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Τώρα ποια είναι τα όνειρα σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Θέλω να περάσω σε μια σχολή να έχω μια οικογένεια να φτιάξω μια οικογένεια να είμαι με τους φίλους που με αγαπάνε και να έχω λεφτά. (γέλια)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μάλιστα. Τώρα σε αυτή τη φάση που βρίσκεσαι σε βοηθάει κανείς να διαμορφώσεις τα όνειρα σου, τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες σου?

ΕΦΗΒΟΣ: Οι γονείς μου που είναι δίπλα μου εεε.. μου πληρώνουν τα φροντιστήρια για να μπορώ να γράψω καλά στις πανελλήνιες μετά είναι οι φίλοι μου μιλάμε μαζί μου ανεβάζουν το ηθικό εντάξει είναι και οι δάσκαλοι στο σχολείο που και αυτοί βοηθάνε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Οι δάσκαλοι με ποιο τρόπο βοηθάνε?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε όποτε έχουμε ας πούμε κάποια απορία για το μέλλον κάτι ρωτάμε και μας το εξηγούν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Τα πρότυπα για σένα τι σημασία έχουν και με ποιο τρόπο σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Κοίτα πρότυπα δεν έχω αλλά βασικά το ιδανικό πρότυπο για μένα είναι να έχει κάποιος μια δουλειά που να του εξασφαλίζει χρήματα και να έχει μια οικογένεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή αν δεν έχει κάποιος πρότυπα μπορεί να συνεχίσει ή όχι?

ΕΦΗΒΟΣ: Μπορείς να συνεχίσεις και χωρίς πρότυπα και να γίνεις εσύ πρότυπο για τον εαυτό σου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Στο μέλλον ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου και γιατί?

ΕΦΗΒΟΣ: Θέλω να έχω τους γονείς μου γιατί αυτοί με μεγάλωσαν τους φίλους μου να κάνουμε παρέα να έχω κάποιον να με στηρίζει κα αργότερα τη δική μου οικογένεια αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Οι σημαντικές αξίες για σένα ποιες είναι ?

ΕΦΗΒΟΣ: Εεε.. Τι εννοείς?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή τι θεωρείς σημαντικό στη ζωή?

ΕΦΗΒΟΣ: Να μπορείς να έχεις εμπιστοσύνη στους ανθρώπους, να μην υπάρχει αχαριστία στους ανθρώπους να υπάρχει αγάπη και γενικά να μην υπάρχει μίσος στους ανθρώπους.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο πολύ καλά. Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια και με ποιους τρόπους μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι βλέπω εμπόδια με την οικονομική κρίση αλλά αν προσπαθήσουμε όλοι θα μπορέσουμε να ξεφύγουμε από την κρίση και να τα καταφέρουμε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Ποιες είναι οι προσδοκίες για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Θα ήθελα μια οικογένεια να βρω πρώτα από όλα έναν άνθρωπο και να κάνω τη δική μου οικογένεια γιατί εντάξει αυτό πιστεύω είναι το σημαντικότερο στη ζωή του ανθρώπου και γενικά μου αρέσει η ιδέα της οικογένειας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Στο μέλλον πως βλέπεις τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΕΦΗΒΟΣ: Εγώ σκεφτόμουν για αστυνομικός αλλά έχει γίνει ένα μπέρδεμα επειδή δεν παίρνουν άτομα και είναι και υψηλές οι βάσεις οπότε σκεφτόμουν για νηπιαγωγός γιατί εντάξει μου αρέσουν και τα παιδιά και είναι μια εύκολη δουλειά πιστεύω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Καλώς. Η οικονομική κρίση με ποιο τρόπο επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Τα επηρεάζει γιατί δεν διορίζονται δάσκαλοι και είναι πολύ δύσκολο για να βρεις δουλειά αργότερα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΕΦΗΒΟΣ: Ελπίζω να έχω βρει κάποιον που να μπορώ να κάνω οικογένεια μαζί του, να έχω τους φίλους μου δίπλα μου και την οικογένεια μου το ίδιο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Πάμε στην τελευταία ερώτηση. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Μπορείς να μου το εξηγήσεις λίγο?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Δηλαδή ο κόσμος όπως είναι τώρα διαμορφωμένος ναι ή όχι και γιατί?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι δεν μου αρέσει γιατί υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που είναι στο δρόμο δεν έχουν να φάνε και γενικότερα θα ήθελα να υπάρχει περισσότερη αγάπη στους ανθρώπους να είναι πιο μονιασμένοι ο ένας με τον άλλον, να υπάρχει εμπιστοσύνη φιλία όλα αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Ειρήνη σε ευχαριστώ πολύ και να σου ευχηθώ καλή τύχη σε ότι και να κάνεις.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9^η (ΣΤΕΛΛΑ 16 ΕΤΩΝ)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία Στέλλα όπως σου είπα και πριν θα σου πάρω μια συνέντευξη για τα όνειρα σου και τους στόχους σου για το μέλλον. Είσαι έτοιμη να αρχίσουμε?

ΕΦΗΒΟΣ: Ναι είμαι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Λοιπόν όταν ακούς τη λέξη μέλλον τι είναι αυτό που σου έρχεται στο μυαλό?

ΕΦΗΒΟΣ: Αυτό που μου έρχεται στο μυαλό είναι αν θα έχουμε ειρήνη αν θα είμαστε αγαπημένοι και αν θα έχουμε ξεπεράσει την κρίση αυτά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πολύ ωραία. Τα όνειρα σου για το μέλλον ποια είναι?

ΕΦΗΒΟΣ: Να γίνω βρεφονηπιοκόμος να έχω ένα δικό μου σπίτι , να έχω φίλους και να κάνω οικογένεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Σε βοηθάει κανείς να διαμορφώσεις τα όνειρα σου, τους στόχους σου και τις φιλοδοξίες για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Οι γονείς μου βασικά που μου λένε να διαβάζω για να γίνω αυτό που θέλω πιο πολύ αυτοί.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Τα πρότυπα τι σημασία έχουν για σένα και με ποιους τρόπους σε βοηθούν να προχωρήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Δεν έχω πρότυπα προσπαθώ μόνη μου να τα καταφέρω δεν νομίζω ότι είναι σημαντικά για να μπορέσω να κάνω αυτό που θέλω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Στο μέλλον ποιους θα ήθελες να έχεις δίπλα σου και γιατί?

ΕΦΗΒΟΣ: Πιο πολύ τους φίλους μου και την οικογένεια μου για να με βοηθάνε όταν κάτι δεν πάει καλά και να με στηρίζουν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Οι σημαντικές αξίες ποιες είναι για σένα?

ΕΦΗΒΟΣ: Τι αξίζει για μένα δηλαδή?

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ναι τι θεωρείς σημαντικό στη ζωή?

ΕΦΗΒΟΣ: Να έχω δίπλα μου τους φίλους μου και την οικογένεια μου για να μπορώ να συνεχίσω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Στο μέλλον βλέπεις εμπόδια και με ποιους τρόπους μπορείς να τα αντιμετωπίσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Βλέπω εμπόδια γιατί βλέπω ότι δεν υπάρχουν δουλειές για τους ανθρώπους βλέπω και από εμάς που δεν μπορούμε να συνεχίσουμε το σχολείο και αυτά και πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνω καλή μαθήτρια εγώ και ο καθένας για να γίνουμε αυτό που θέλουμε και να έχουμε μυαλό να συνεχίσουμε και μετά να βρούμε μια καλή δουλειά για να μπορέσουμε να ζήσουμε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Κατάλαβα. Οι προσδοκίες για το θέμα της οικογένειας στο μέλλον ποιες είναι?

ΕΦΗΒΟΣ: Κάποια στιγμή θα ήθελα να κάνω οικογένεια γιατί είναι ωραίο να έχεις οικογένεια να μην είσαι μόνο σου αλλά αν δεν έχεις μια σταθερή δουλειά να τη φροντίζεις είναι λίγο δύσκολο.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Χμμ. Στο μέλλον πως βλέπεις τον εαυτό σου επαγγελματικά?

ΕΦΗΒΟΣ: Όπως είπα και πριν θέλω να γίνω βρεφονηπιοκόμος να φροντίζω μωρά να ασχολούμαι συνέχεια με αυτά γιατί έχω και εμπειρία από συγγενείς και να βγάζω κάποια χρήματα για να κάνω πράγματα που μου αρέσουν.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Η οικονομική κρίση με πιο τρόπο επηρεάζει τα σχέδια σου για το μέλλον?

ΕΦΗΒΟΣ: Δεν θα μπορώ να βρω δουλειά και αν δεν μπορώ να βρω δουλειά δεν θα μπορώ να έχω σπίτι ξέρω γω αυτοκίνητο και δεν θα ζω άνετα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Πως φαντάζεσαι τον εαυτό σου σε 10 χρόνια από τώρα?

ΕΦΗΒΟΣ: Εντάξει να έχω κάνει οικογένεια να έχω φίλους να τα πηγαίνω καλά με τους γονείς μου και να έχω μια καλή δουλειά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία. Πάμε και στην τελευταία ερώτηση. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του δικού σου μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα ήθελες να ζήσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Δεν θα ήθελα να υπάρχουν αυτές οι καταστάσεις να αλλάξουν να μην υπάρχει τόση φτώχεια να μην υπάρχει αυτή η κρίση να μην μένουν άνθρωποι στο δρόμο και τα πράγματα να είναι καλύτερα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Μπράβο πολύ ωραία. Θα ήθελες να σχολιάσεις κάτι να προσθέσεις?

ΕΦΗΒΟΣ: Όχι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗΣ: Ωραία σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου.